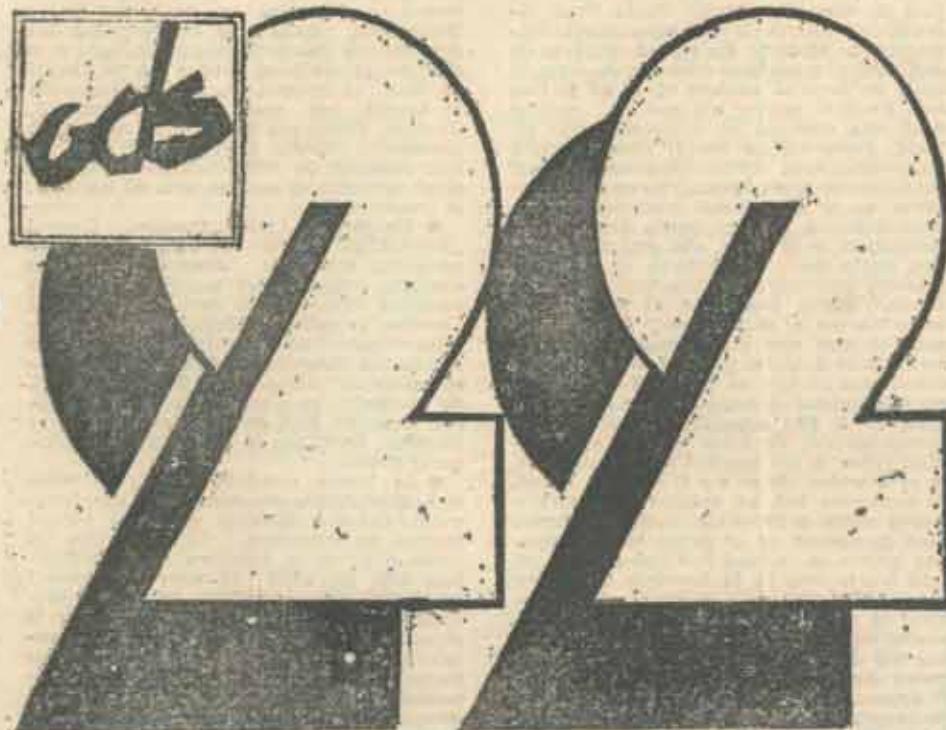

ANCHETĂ „22”: ALEGERILE LOCALE

PUBLICAȚIE
SĂPTĂMINALĂ
EDITATĂ DE

ANUL II • Nr. 45 • 15 — 22 NOIEMBRIE • 12 PAGINI — 10 LEI

Sondaj de opinie —

PAVEL CÂMPEANU

pag. 8

CONVERTIBILITATEA
LEULUI

interviu cu VASILE PILAT

pag. 10

DEMOCRAȚIE sau ETNOCRAȚIE

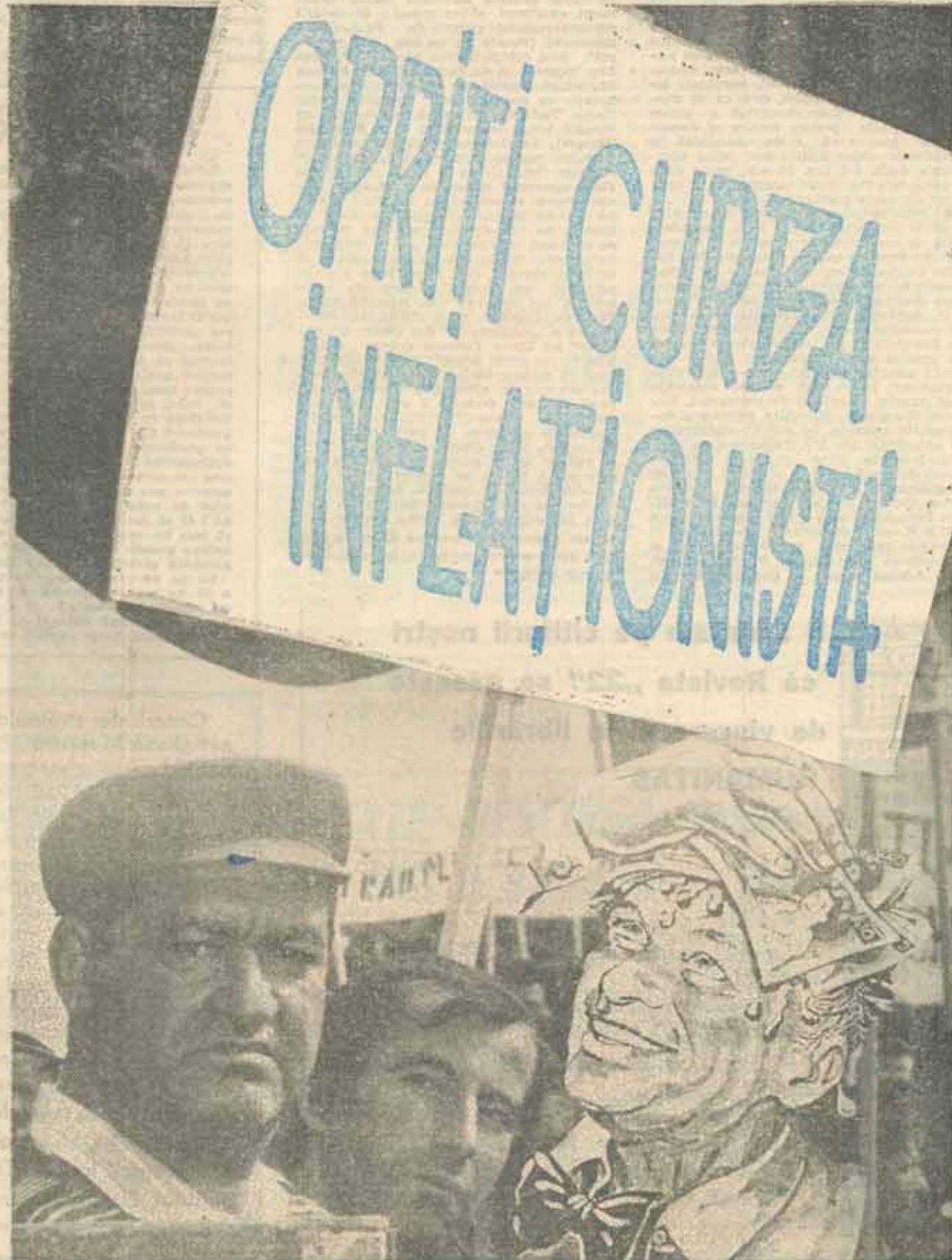
In ultimii 150 de ani, istoria Europei centrale și de est poate fi recitată din perspectiva avatorurilor pe care liberalismul și democrația liberală le-au cunoscut în această parte a lumii. Esecul lor finii nu poate fi pus exclusiv pe seama faptului că ele reprezentau, pentru aceste societăți, un produs de import. Receptarea ideilor liberale într-o regiune despre care s-a spus că ar constitui o a „treia Europă” (J. Szilczi) între Rusia și Europa occidentală a fost alterată de o serie de factori interni, mergind de la subdezvoltarea economică și a structurilor sociale la propriile tradiții și mentalități politice.

Fără îndoială, unul dintre obstacolele cele mai puternice în calea unei depline maturizări a instituțiilor democratice liberele l-a constituit intensitatea conflictelor naționale. Pentru o lungă perioadă de timp, în toată Europa central-estică hărțile geografice, politice și etnice au fost atât de ambiguë, încât trezirea naționalismelor a dus la inflamarea rivalităților și a ostilității între diversele comunități etno-lingvistice. Unele dintre acestea reclamau restabilirea a ceea ce ele considerau a fi drepturile lor istorice. Altele luptau pentru dreptul la existență autonomă. Indelungată dependență a regiunii față de acest tip de conflicte — speculație constantă de elitele conducătoare ale țării — a avut ca efect, între altele, pervertirea dezvoltării acestor societăți pe coordinatele moderne ale liberalismului și democrației libere. Logica resențimentelor interne și a impiedicat evoluția normală a instituțiilor liberal-democratice, fie a declanșării procese care să-și dovedească nocive pentru supraviețuirea acestor instituții (răboie, revoluții, contrarevoluții etc.).

Perioada interbelică nu a adus progresul scănsor pentru instituțiile libere. Fără îndoială, o osemenea intenție a existat, asa cum indică diversele proiecte constitutionale inspirate după modelele occidentale. Dar slăbiciunea societății civile, puternicele tradiții birocratice, precum și răspândirea unui naționalism anti-individual și etnocratic au favorizat instaurarea noilor regimuri de esență semi-autoritară în aproape jată regiunea. Cu excepția poate a Cehoslovaciei și a unor scurte perioade în celelalte țări, societățile Europei centrale și estice nu au beneficiat de maturizarea și stabilitatea instituțiilor economice și politice ale modernității. Esecul sau semi-esecul tradițiilor liberele a sporit vulnerabilitatea regiunii față de proiectele totalitare. Ca urmare, pentru o perioadă indelungată ea va fi prinsă în chingile totalitarismului de dreapta, apoi ale celui de stanga.

Trezirea din noaptea totalitară nu a însemnat, în mod necesar, și trezirea la realitate. În mod firesc, primele care s-au instalat au fost iluziile. Deopotrivă cele nostalgice și cele utopice. Primele proiecte post-comuniste s-au încheiat între restaurație (trecutul propriu) și imitație (prezentul societăților occidentale). Astăzi, după o evaluare mai realistă a situației, peste tot în țările fostului bloc comunista restaurația pare anacronică, dacă nu imposibilă, iar imitația problematică, dacă nu cumva lipsită de șansă pe termen scurt.

CĂLIN ANASTASIU

ANUNȚURI — CURIER

REVISTA PRESEI

Orice candidat la președinție va fi contestat de toate părțile

• Am remarcat Documentarul realizat de România liberă (6 nov.) cu ajutorul prof. univ. Serban Papacostea, și conf. dr. Andrei Pippidi pe tema Monarhicii constituționale în România. Tradiția monarhică în România este obiectul unei analize precise și nuantate. Subliniază cele două merite excepționale ale regelui Mihai în istoria românească (desprinderile de Germania, însărcină cu riscuri maxime la 23 august 1944 și rezistența opusă timp de trei ani partidului comunista român, exponent ai ocupației sovietice) prof. Serban Papacostea arată că teza „trădării” lui Antonescu de către rege a fost „produsul cooperării dintre ideologii, ultim al Gărzii de Fier, Iosif Constantin Drăgan și Secția de propagandă a Comitetului Central în timpul lui Nicolae Ceaușescu”. „Sensul politic al campaniei de exaltare a personalității mareșalului Ion Antonescu și de deplinare și afișarea său” a fost „discreditașa tuturor forțelor democratice ale țării, inclusiv a regelui Mihai”. „Cu Antonescu (arată Andrei Pippidi) se întâmplă pur și simplu o alterare a personalității, probabil și sub presunția stresului enorm din anii războiului. El devine din ce în ce mai autoritar, mai egocentric, cu acese greșeli de grandomanie”. Despre intrarea intelectualității în viața politică interbelică (fenomen insuficient studiat pînă acum și după opinia noastră), A. Pippidi arată că numărul copleșitor de mare (față de posibilitățile sistemului) al oamenilor cu studii universitare, dar de origine modestă, fără alte mijloace decât salariajul pe care îl agățau de la stat, a creat un sentiment de frustrare violentă, de revoltă care l-a impins spre una sau spre alta dintre extremități politice — legionari sau comuniști”. Referitor la prezent, concluzia istoricului Andrei Pippidi este că în momentul actual doar monarhia ar putea stăvili luptele pentru putere și haosul general, pentru că „orice candidat la președinție, chiar îninițiat mai puțin compromis decât d-l Ion Iliescu, chiar dacă ar avea cele mai bune intenții, va fi contestat din toate părțile”.

• „Stiu că este foarte grav ce spun (a declarat președintele U.D.M.R., Domokos Géza, la conferința de presă de la 6 nov.) dar de fapt se repetă strategia lui Nicolae Ceaușescu care, de fiecare dată cind tensiunile se agravează, greutățile economice crescă, recurge la această tactică”. Această „gravă diversiune” — atacul concertat asupra minorității maghiare din România (a arătat Domokos Géza) — s-a produs sub forma mai multor acțiuni: anunțul fostului prim-ministru în Parlament, la 25 sept., privind existența unui guvern în exil al Transilvaniei, Raportul Covasna — Harghita, precum și deformările apărute în cadrul emisiunilor de actualitate ale TV. Difuzarea pe post a unei casețe care punea în evidență acsemei deformări a fost refuzată chiar de președintele RTV, d-l Răzvan Theodorescu. Scopul acestor acțiuni (a subliniat Domokos Géza) a fost compromiterea U.D.M.R.-ului, deturarea atenției de la dificilele probleme social-economice și diversitatea electorală” (Cotidianul, nr. 130). Același număr al Cotidianului rela-

știrea, difuzată deja de presă, potrivit căreia alti doi consilieri de la Cotroceni și președintele Iliescu ar fi recrutiți din rîndul fotilor ofițeri de securitate, și anume: colonelul Ardeleanu, fost ofițer la Direcția I a Securității, care se ocupa de supravegherea disidentilor și a fostorilor membri ai partidelor istorice și gen. lt. Vasile Pancea, fost om de cabinet al Elena Ceaușescu, disgrățiat din cauza falșificării unor conturi în valută.

DESPRE „REALISM”, „IDEALISM” SI IMPOSTURA MORALA

• „Să fie publicația condusă de Nicolae Breban chiar astăzi de nevoie! Încă abia scriitoarea lui Paul Goma să fi atrăsă atenția asupra ei?” se întrebă Mircea Iorgulescu în România literară nr. 43. Concluzia lui Mircea Iorgulescu este că în momentul de față se duce în România, pe toate planurile vîții sociale, o bătălie literară. În planul literar N. Breban, „unul dintre înnoitori români românești posibili” participă la o astfel de luptă, încercând să-și cosmetizeze trecutul. Pentru că nu doar exilul literar, ci și lumea scriitorilor din țară l-a respins, din pricina aptitudinilor dictatoriale demonstrează în anii 1968—71. În cluda anilor petrecuți în Occident, N. Breban pare să nu fi aflat că în țările democratice nu mai există literatură fixă ale fostei literaturi române care hrăneau ambițiile puterii, după convenția unei lumi moarte în dec. 1968. • „Un idealist ca mine preferă adevărul (chiar vehement exprimat, chiar mină de detalii controverseabile) strigat de Paul Goma minciunii (livrate pe un ton „mai moderat”, mai colegial) prin care d-l N. Breban încearcă să ne facă părță la înmensă impostură morală pe care și-o asumă aproape ca un supra-on” încheie ironic Dorin Tudoran prima sa intervenție pe această temă, în numărul 44 al României literare). Împărtășim tristețea lui Dorin Tudoran pentru epitetul de „neocolțat” cu care Paul Goma a fost „tratat” de Contemporanul și opinia sa despre „generozitatea sinucigașă” a lui Paul Goma, pe căt de repezit și uneori nedrept în detaliu, pe căt de generos, lesă, în cele ce conțină și adevărul. „Să fi uitat autorul notei că de colegial au fugit de el scriitorii români, cind Paul Goma a rostit adevărul pe care îl săcămătă în chip realist, noi ceeață?” se întrebă Dorin Tudoran. Împărtășim și explicitarea românească a „realismului” din trecut și „păreașă” lui Dorin Tudoran despre „obligațile ce ne revin acum”: „sunt înclinații să cred că tactica temporizării la care arătau realiștii în asteptarea ortului dat populi de către dictator a avut explicită mult mai... omenescă. Frica, de exemplu. Teama de a deveni un partid chiar pentru cel ale căror drepturi și interese te-ai fi ridicat să le aperi... Nimeni nu are dreptul să judece pe nimeni atât vreme cit „idealistic-ori-realistic” ne-am păstrat în limitele unei decente limită de condiții îngrozitoare... și destul dintre noi ne-am păstrat. Dar încă un drept pe care nu-l avem este să ne furăm în continuare singuri eșecuia.”

**Îi anunțăm pe cititorii noștri
că Revista „22“ se găsește
de vinzare și în librăriile**

HUMANITAS

Librării HUMANITAS:

- București, Cal. Victoriei 101, tel. 59 44 30
- Iași, str. V. Alecsandri 8, tel. 4 64 33
- Sibiu, bd. N. Bălcescu 16

Expoziții permanente de carte HUMANITAS cu vinzare :

- Bacău, str. N. Bălcescu 12 (Fondul Plastic)
- Blaj, str. 23 August 30 („THETA“ SRL)
- Brașov, str. Mureșenilor 1 și bd. Victoriei 10 (Fondul Plastic)
- Craiova, str. Iancu Jianu 26 („OMNISCOP“ SRL)
- Galați, str. Eroilor 7 (Fondul Plastic)
- Pitești, Pasajul Victoriei 89 (Galeria de Artă Naivă)

LA „CREMENAL...“

In schimb România literară (nr. 43) ne contrariează găzduind un lung interviu laudat de înăuntrul publicist Dorin Popa directorul său de la Contemporanul. Stilul acestui interviu (în care a dispărut cu desăvârșire orice deschidere dintr-o scris și oral) ne face să credem că el ar fi fost mai potrivit pentru alt gen de reviste decât cea condusă de distinsul critic literar. Poate că nu am fi riscat această observație dacă textul (plin de lucruri neadevărate și de epite) la care ne referim nu ar fi debutat prin denunțarea colaboratoriei noastre, poeta Ileana Mălăncioiu că ar fi făcut, nici mai mult, nici mai puțin decât o tentativă de asasinat (literar) împotriva prozatorului Nicolae Breban. Slava Domnului că fostul partener de joc al d-lui Plești e mai prezent și mai viol decât oricând, ne-am spus, fiindcă altfel poeta (care l-a atras respectuos atenția că nu ar fi dumneul cel mai indicat să organizeze execuții morale) ar fi fost acuzată de asasinat — pur și simplu. Pe urma urmor ne-a părăsit brusc și am început să ne întrebăm, în mod serios, de ce s-o fi infurat totuși, în asemenea lucru, un spirit robust care a trecut semin primătice. Încă să ajungă pînă la obesia că ar putea să fie asasinat printre un articol? Fiindcă stim că totuși foarte bine că în România nu moare nimănii din astăzi că, oricât ar zeul autorului să meargă drept la tîntă. Din aprecierile nouării său angajață, cu care N. Breban să de vorbă în România literară am putut deduce că această furie orbă ar fi determinată de o afirmație a poetei că prozatorul nu poate să mai vorbească nici la București, nici la Paris. Inexact. În articolul incriminat se afirmă doar că, întrucât a fost absolut și de condiția celor ce au trăit în închisoare Români erau și riscurile asumate de cei care au evadat din ea, autorul lui Don Juan nu are dreptul să vorbească nici în numele scriitorilor din România, nici în numele exilului românesc. Această lucru nu îl poate înțelege, evident, împiedică să vorbească în numele său personal, în româ-

nă pe care le scrie. Desigur, nu pentru presă îngrăță de pe malurile Senei — care pînă acum nu i-a acordat nici măcar spațiu necesar unei modeste recenzii — ei pentru cea de la noi de pe Dimbovița, unde își se consumnează cu generozitate toate leșurile publice prin care se remarcă în ultima vreme. Leșuri de care, în trecut île zis, ne bucuram în modul cel mai sincer cu putință. Fiindcă, altfel, am risca să se creată că prozatorul Nicolae Breban ar fi fost totuși asasinat de colaboratoroare noastre și să ajungem și noi, pe urmele acestora, la „cremenal”...

• Cu fiecare nouă apariție, Grupul „DIVERTIS” intră direct în antologia umorului românesc. Jenanță este însă distanță uriasă dintre texte și interpretare excelente cu care ne-a obisnuit Divertis și calitatea deplorabilă a celorlați emisiuni de divertisment pe care le realizează Televiziunea Română. „Tele-shopping-ul” echipei lui Mihai Tatulicei, de exemplu, se placează nu la un antipod calitativ față de reușitele semnante Divertis. Acest tip de emisiuni nu se plănuiește niciodată.

• În lumea noastră înecată de retro-rică dificultățile de exprimare ale domnului Theodor Stoianovici dău mai curind motive de incredere. La conferința de presă a primului ministru din 6 noiembrie 1991 am aflat că starea economică românească este „cumplătoasă”, că datele privind evoluția ei trebuie să fie și vor fi date publicității, că decizile guvernamentale vor fi precedate de discuții cu sindicatele, a căror colaborare este indispensabilă. Să se fi trecut oare la o nouă generație de administratori ai interesului public? Nimic din interventiile d-lui Stoianovici și ale colaboratorilor săi nu dezmente ceea ce s-a promis, adică, o opțiune „technocratică” în formarea acestui echipă. Se pune înăuntrul întrebarea dacă aceasta are suficiență putere pentru a-si îndeplini mandatul; apoi, dacă nu este prea tîrziu. În viața politică principiul „mai tîrziu decât niciodată” trebuie privit cu oarecare reticență.

,22*

BRAIN STORM

Întrebările noastre de acum două săptămâni nu au stîrnit emulația intelectuală comparabilă cu o „furiună în crică”. La întrebările cu privire la motivele prezentării exagerate de tardive în Parlament, a raportului lui Harghita Covasna s-a răspuns în aceeași argumente dacă nu chiar sintagme identice. Deși monotonia ar trebui să ne sperie, totuși acordul explicatiilor, (ar fi vorba de diversiuni, de dezbinarea opozitiei și a minorităților) semnăază faptul că oamenii nu mai sunt dispuși să îngălățească urice. Reproducem parțial misiva lui Cristy Ian, tocmai pentru ceea ce îl face să ne deosebească, adică prin faptul că răspunde la întrebare cu întrebări elocvente: „Qui protest? Cui folosește Raportul? Ce se urmărește, ce se speră în urma dezbatelerilor? Astăzi problema eea mai importantă cum? Dacă e să-i omorim sau să lungim pe unguri, să păm de somaj? de inflație? de iarnă? O să seadă pretul la Dacia? N-o să mai fie cozi la benzini? Or să se astupe gropile din București? O să se găsească cariofi pe piata? Zahăr? Să nu ne gindim doar la mincine: o să ne crească nivelul de trai? Se va relansa economia? N-o să mai avem astăzi copii bolnavi de SIDA?... Între nenumăratele comisiile create, trei

au fost penitru evenimente importante: Tîrgu Mureș, 13—15 iunie și Covasna-Harghita. De ce oare numai raportul despre acest eveniment cronologic ultim, a fost primul și singurul prezentat în Parlament și transmis în direct la TV ?”

Doamna Eva Benedek, din Covasna, ne trimite următorul răspuns: „Nu este „invenție”, ci descoperire a istoricilor. Secuii săi rezultatul unui amestec de populații de limbi turice, însoțitorii ai ungurilor în migrația lor din sec. XI—XII în Cimpia Panonică (date extrase din „Mic Dictionar Encyclopedic” — București, 1978). Astăzi, vorbim limbă maghiară, limbă de origine fino-ugrică.”

Rubrica noastră nu propune exclusiv întrebări formalizabile și verificabile. Întrucât logica erotetică deschide un cimp larg, tema întrebărilor de azi este legală de situația internațională. Deși presupun o problematică geopolitică de acum, familiară, întrebările de acum nu le stiu răspunsurile nici oamenii politici. Sau prea puțini dintre ei. S-ar putea însă ca anumiti critici să aibă clariviziune. Deci:

1. Cum vedea Europa anului 2000? Sfîrșitul de lupte fratricide sau înfrângerea Caușă a Europei?

2. Cite state independente, suverane vor exista la acea oră în Europa și care vor fi noile state (republike, dictaturi sau monarhii) apărute?

Cititorii din străinătate se pot abona la revista „22” depunind costul abonamentului în contul nr. 47.218.1600030 — Banca Comercială Română sector 1, str. Londra nr. 10, (cu specificația: pentru revista „22”) sau trimînd un cec pe adresa: Revista „22” Calea Victoriei nr. 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de 52 dolari pe an (26 dolari pe 6 luni, 13 dolari pe trimestru) sau echivalentul în orice monedă convertibilă (84 DM anual, 42 DM pentru 6 luni, 21 DM trimestrial, 300 franci francezi

anual, 150 franci pentru 6 luni, 75 franci trimestrial). Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de 62 dolari anual, 31 dolari pe 6 luni, 15,50 dolari trimestrial.

Expedierea revistei se face de către redacție. În costul abonamentului sunt incluse și cheltuielile de expedieție.

Redacția revistei „22” anunță pe cei interesați (biblioteci, persoane particulare) că posedă un stoc de numere vechi editate în 1990 (nr. 13, 26, 29, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50) și 1991. Datoritorii se pot adresa la numărul 14 17 76.

ANDREI CORNEA

EVENIMENTE... EVENIMENTE

Raportul prezentat de d-l Stolojan înaintea Parlamentului săptămâna trecută, privind starea economiei și trecrea la convertibilitatea limitată a leului, măsurile practice ce au urmat, cit și precizările ulterioare la întîlnirile cu ziaristi și arătări că nouă prim-ministru, cit și guvernul pe care îl conduce nu intenționează cătușii de putin să mimeze palid gesturile celui vechi. Dimpotrivă, astăzi la o acțiune nu doar economică, dar și politică, clară, coerentă și energetică.

Trei lucruri mi se pare ca încearcă d-l Stolojan să obțină prin unificarea cursurilor de schimb ale leului :

- mai intii să dea reformei și trecerii la economia de piață un impuls decisiv și care să permită buna reintegrare a României în ansamblul economiei mondiale; acesta este, evident, un obiectiv strategic și care nu poate fi atins decât într-un termen ceva mai lung;

- în al doilea rind, și pe termen scurt de date aceasta, se speră în deblocarea unor importante resurse valutare oferte la agentii economici care le tezaurizează profitând de cursul duel de schimb. Se speră că în acest fel va exista posibilitatea importării combustibilului necesar pentru această iarnă și evitarea unei catastrofe a sistemului energetic național;

- în al treilea rind, prin intenția de a nu indexa salariile minerilor din Valea Jiului, d-l Stolojan nu numai că se străduiează să curme o gravă sură de inflație și instabilitate economică, dar și una de instabilitate politică. Fără a fi desemnat direct, președintele Iliescu și ex-premierul Roman apar ca principali vinovați în crearea privilegiilor celor din Valea Jiului, drept răsplătă a foloselor aduse Puterii. Mesajul e limpede : în România nu se mai pot admite clase privilegiate, iar politicienii care, din orice motive nu respectă acest principiu, se fac vinovați – cel puțin – de amplificarea dezastrului economic al țării.

Va reuși d-l Stolojan să atingă aceste obiective ? El are, neîndoialnic, cîteva aturi pe care deocamdată a sluit să le pună în valoare :

- e un om onest și competent;
- nu are ambii politice pentru viitorul alegeri;
- prezidează un guvern de coaliție;
- se bucură de prețuirea cercurilor financiare internaționale;

- și, nu în ultimul rind, d-l Stolojan a reușit deja introducerea în viață publică românească a unui nou tip de discurs : pragmatic, rece, clar, ce se diferențiază în chip fericit de demagogia empatică sau de expresiile neangajante cu care am fost obișnuiți, în general, pînă acum.

Deocamdată – performanță nemolină în România post-revolutionară – d-l Stolojan a primit „note bune” de la mai multe forțe politice și de la cam totă presa – fie că F.S.N. sau anti-F.S.N. Dacă va izbuti să evite fisuri în alianța delicată pe care a prezidează, dacă va reuși să obțină consimțămîntul sindicatelor, dar mai ales pe cel tacit al populației la noile creșteri de prețuri, ce vor urma unificării cursurilor de schimb, dacă va reuși să contrroleze ceva mai bine aparatul birocratic și să limiteze corupția și dacă va obține multe așteptările credite din străinătate, s-ar putea atunci ca „planul Stolojan” să izbutească.

Iar dacă și celălalt obiectiv al său – organizarea unor alegeri libere și corecte – va înregistra un prim succes la aprobarea alegeri locale, s-ar putea că foarte multă lume să regretă că d-l Stolojan nu se va prezenta, în chip de candidat, la alegerile generale. Dar toate acestea sunt, deocamdată, doar un „wishful thinking”... Deocamdată, iarna, cu amenințările ei, continuă să facă politică în România. Doamne, oare cînd va reveni iarna doar un anotimp ?

*
Săptămîna trecută a fost 7 noiembrie, un 7 noiembrie bizar, fără faimoasa paradă din Piața Roșie în Moscova. Lucrul a fost remarcat cu oarecare indiferență și oboselă. Ne-am obișnuit și cu faptul că Uniunea Sovietică nu mai există, oară

cum ne-am obișnuit cu toate celelalte care se întimplă la noi și în jurul nostru de 2-3 ani. Probabil că tot oară s-a întînat și la „Căderea Imperiului Roman” care acum delimită două ere din istoria universală. S-ar părea că, în un moment dat, devenim incapabili să ne mai emoționăm înaintea istoriei, simțurile nici se lovesc, rezervorul receptivității și al atenției se epuizează. Ne blazăm, devenim nepăsători, sceptici, plăcăti : n-a fost paradoxă în Piața Roșie ? Ei și, cu ce ne încalezeste astă ?

Și totuși, în chip paradoxal, sistemul nemultumit că lucrurile nu avansează destul de repede. Adesea, ne trezim ofrimind că „nu s-a schimbat nimic”, „că e la fel ca înainte”, ori că „schimbările nu sunt decât de fată”. Ne persecută gîndul că stăm pe loc, cind, în realitate, am ajuns să fim doar desensibilizați de ameliorarea vitezei a vehiculului istoriei care ne poartă. Regrețăm deplasarea lento a pietonului, incapabili să mai reacționăm la zborul avionului. Sau poate că, pasul primului nici se pare mai sigur, mai personal și mai autentic, decât impersonalitatea și anonimitatea celui de al doilea. Am vrea să pașim noi în sine, calcind cu nădejde și stînd bine ce facem în fiecare moment, mai degrabă decât să aruncăm doar priviri de la ferestrele vehiculului. Am vrea să mergem, nu să fim putăti.

Și totuși, neputința noastră de a ne mai emoționa, blazarea noastră sunt regezabile. Căci generațiile viitoare vor scrie, desigur, istoria acestei schimbări de eră : dar cronică extraordinară timpuri pe care le trăim – pe aceea doar noi o putem da. Oricare generație are de dat o mărturie, dar există și mărturii triste, neateate, obosite, derizorii. Aldoama respectivelor generații.

ÎN LOC DE CRONICĂ PARLAMENTARĂ CONSERVAREA REFORMEI

Raportul domnului Stolojan ne-a vorbit penitru prima dată despre un fenomen pe care îl cunoșteam, dar pe care îl cunoșteam, dar pe care îl confirmaseră niciodată : fenomenul Valea Jiului. Minerii de aici se bucură de un nivel de indexare a salariailor mult mai înalt decât cel practicat în restul economiei. Prim-ministrul și-a făcut cunoștință hotărîrea de a împiedica extinderea fenomenului, prin punerea actualiei indexării în contul celei viitoare. N-am auzit, însă, nici o concluzie de natură politică. Actualul guvern, alcătuit pe o fragilă și paradoxală coaliție, este obligat să adopte un limbaj neutru, cantonat în zona datelor de specialitate. Domnul Stolojan are talentul de a oferi opiniei publice imaginea unui guvern de specialiști, preocupat de a găsi, în primul rînd, soluții economice la o mare problemă economică. Specialiștii în economie nu confirmă oportunitatea și valabilitatea deciziilor sale, iar, în plus, acelui sărăc concentrat și modest, al equilibrului absorbit de problemele generale, are darul de a cîștiga rîsar și încrederea celor care nu înțeleg prea bine de ce este vorba.

Si totuși, deci însă primul ministru se bazează pe cîteva clare opțiuni politice. Mai înfi, domnul Stolojan a declarat că își propune să continue reforma, ceea ce nu este adevarat decât în parte. Măsurile luate în plan finanțiar sănătoase care nu mai pot fi amâname, dar n-am auzit nimic pînă acum (și probabil nici nu vom auzi), despre marea privatizare, despre legile falimentului și nici măcar despre aplicarea legii privatizării societăților co-

merciale. Cu unificarea cursurilor de schimb ne aflăm încă la genunchiul braștelor în fază elaborată a primelor instrumente. Mai mult decât atât, confiscaarea depozitelor valutare, cu toată oportunitatea, pe care nimenei nu o contestă (aveam o economie ca în vreme de război, cind democrația se suspendă temporar), și de natură să descurajeze investițiile străine. Toate aceste măsuri, cu voie sau fără voie, sunt expresia unei clare opțiuni politice. E vorba de un ingheț al reformei – chiar și în sensul pozitiv, de conservare. Domnul Stolojan are însă suficient sprijin politic, deoarece poziția pe care s-a plasat împăcă chiar și extremele. Antireformiștii găsesc în politica financiară a guvernului destule satisfacții : introducerea unor măsuri administrative autoritare și frințarea privatizării. Adepuți unei terapii de soc, identifică în convertibilitatea limitată a leului, o treaptă necesară, și au lăuditatea de a admite, în actualele circumstanțe, și efectele secundare. Luni, 11 noiembrie, după-amiază Camerele reunite ale Parlamentului au dezbatut raportul primului ministru, plecind, învariată, de la premerita unui acoperire de principiu. Marile erori politici și stricti tehnice aparțin guvernului Roman și, în condiții unei majorități F.S.N. Opoziția a înțeles că nu e producțiv să reia chestiunea responsabilităților. E de reținut însă intervenția domnului Ratiu, care n-a pretins guvernantilor să abdice de la programul stabilit, dar le-a cerut să constientizeze opțiunea, de natură politică, pe care se sprijină.

HORATIU PEPINE

Democrație sau etnocratie

(Urmare din pag. 1)

Marile ideologii contemporane, care ar putea asigura, teoretic, energie și mobilitatea necesare tranziției, se găsesc într-o situație dilemică pretutindeni în fosta țară comunista. Social-democrația ar putea beneficia de o bază socială (categoriile muncitorești), dar îl lipsește mediul în care ar putea creaște și impune ca alternativă economia de piață și costurile ei sociale. În prezent, în orice față din est un guvern care și-ar asumă identitatea social-democrată ar trebui să creeze instituții pe care, conform voroșilor sale, ar fi dator să le combată. În plus, social-democrația este un lux al capitalismului tirzii, un fruct al bogăției și eficienței. Dimpotrivă, liberalismul pare lipsit de suport social sau dispune de unul insuficient (casul Ungariei, care are deja și azi-însă „nouă burghezie”, urmare a kadarismului economic din ultimii 15 ani). De aceea nu este surprinzător că voroșile sale au fost îmbălitate mai ales de către o firavă elită intelectuală. Fenomenul s-a mai repetat în istoria acestor societăți. Într-adevăr, surprinzător ar fi că această opțiune să capete un suport de masă imediat. Căci ceea ce se profilează este o tensiune între două seturi principale de valori : pe de-o parte etatism, paternalism, colectivism sau corporatism, egalitarism și anti-individualism ; pe de altă parte anti-etatism, elitism, individualism sălbatic și egoism general. Oricât de dificil ar fi de pronosticat un deznodămînt, este relativ ușor de prevăzut că o parte însemnată a categoriilor muncitorești – predominantă în structurile sociale ale acestor societăți – vor fi mai inclinate spre valorile egalitariste, paternaliste și anti-individualiste și spre aranjamente instituționale inspirate de aceste valori.

In aceste condiții, nu este de mirare că ideologia naționalistă cîștigă teren

în toată Europa centrală și de est. Evident, vidul ideologic post-totalitar, întreținut și de opariile sau lipsa de aderență a celorlalte ideologii specifice modernității, a sporit șansele ideii naționale de a polariza spiritele. Comparativ, ea prezintă avantajele coerentei și potențialului său mobilizator transclasic, însă nu trezirea naționalismului – în mare măsură inevitabilă având în vedere datele istorice – este de natură să îngrijeze, ci exacerbarea fundamentalismului naționalist de către elitele politice în nouă competiție pentru putere după prăbușirea regimurilor comuniste. Incapabile să-și asigure legitimitatea și suport social prin alte mijloace, dispuse să folosească diversiunile naționaliste și conflictele interetnice pentru a escamota dificultăți inherent tranziției, ele reacțivează și întrețin complexe psihologice pe care o lungă istorie le-a sădit în mentalitățile populațiilor din această zonă. Fără îndoială, persistența unor frustrări și fobii străvechi face ca individ și grupuri întregi să se alăture unor mișcări fundamentalist-ethnocentrice sau nebuloase profetice inițiate de falsele cascadre ale momentului. Democrația nu este opriore imună față de asemenea mișcări. Pentru a se apăra, ea trebuie să identifice motivațiile sociale și psihologice ale extremismelor etnice sau populiste. Căci experiența istorică demonstrează că odată declanșate, aceste tendințe se autoreproduc și creșcă regimuri autoritare în care individul, drepturile și libertățile sale, sunt automat strivite de pretențiile iluzorii ale colectivității (fie ea clasă, rasă sau etnie). Fundamentalismul etnocratic este un pericol real pentru multe dintre fosta societăți comuniste, și el poate detură – oară cum a mai făcut-o în istoria acestor societăți – atât procesul de construcție a democrației, cit și funcționarea instituțiilor acestora.

MIHAI ȘORA la 75 de ani

UN FILOZOF AL DIALOGULUI

După un strălucitor debut francez la Gallimard („Le dialogue intérieur”), Mihai Șora a preferat să se întoarcă în țară. România abia ieșise din experiență-limită a războiului, numai pentru a intra în altă experiență-limită.

Mihai Șora se întorcea acasă, apliata cu toate titlurile unei ieșiri vertiginioase în lumină: anii de studiu în Franța, lupta în mișcarea de rezistență franceză, un ideal generos asumat ca proiect de viață, o carte remarcată și remarcabilă. Într-un cadru normal, Mihai Șora ar fi fascinat generații întregi de studenți și cititori, vorbind de la catedră și continuind să scrie filozofie — o îndeletnicire care îi acapăra ză pe puțini, dar îi privește pe toti, filozofia fiind discursul esențial pe care umanitatea și-l adresează săiești, incercând să se înțeleagă pe sine... Ascensiunea lui Mihai Șora în condițiile-cadru de la noi a însemnat, în fapt, altceva: o carieră de editor acceptată și îndeplinită cu simțul deplin al datoriei, cu maximă onestitate și cu mare eficiență, în raport cu posibilitățile date; o retragere totală din varza publicistică; dar, mai ales, un exercițiu esențial de deziluzionare și un mers tacut, probabil dificil, către sinea și filozofică, blocată, împietrită și, în cele din urmă, ieșirea din catacombă — în social, în cultural — cu trei cărți proprii care poartă însemnele muncilor grele ale gindirii. Ale gindirii dialogale. Nu numai la suprafață — cărțile sale finătră formă literară a dialogului — ci, mai ales, în profunzime, ele fiind dialog despre (și „într”) dialog. Dialog interior, dialog restrins, dialog extins, generalizat.

După mai bine de douăzeci de ani de tâcere, Mihai Șora rupea deci tâcerea, spre a regăsi, odată cu „Sarea pământului”, exuberanța avințului filozofic. Au urmat „A fi, a face, a avea” și „Eu & tu & el & ea — sau Dialogul generalizat”. Nutrite dintr-o vastă cultură filozofică, reluând motivele creștine, scoala, fenomenologice și existențiale într-o sinteză originală, cărțile lui Șora descriu un posibil traseu al recuperării liniștei; pentru individul izolat,

aceasta însemnând transformarea lui în persoană care să cursă exigentelor propriei sale existențe plenare, inconfundabile, inefabile; angajarea persoanei ca parte a unei societăți civile presupunând esențial dialog: dialogul persoanelor cimentând existența comunităților viabile, structurate în cadrul unei veritabile societăți civile, care impiedică, trebuie să impiedice, stiția politicului să se dezlanțue și să-și facă de cap.

Dialogul, în Mihai Șora, să repetăm, nu este numai convenția unui gen literar; este bucuria ieșirii din singurătate, este și instrumentul căutării dificile... Dialogurile filozofice ale lui Șora au mereu aceeași protagonist, trei la număr: un Mai Știitor (MS), Tânărul Prieten (TP) și un Devotat Amic (DA). Mărturisesc că aeronomul MS — Mai Știitorul, adică Mihai Șora — începușe prin a mă contraria, construcția părindu-mi-se artificiosă. Dar mă întore și zic că, în genere, un filozof de genul lui Mihai Șora este realmente Mai-Știitorul. Știitor de tot el nu poate fi; știitor de tot este numai Zeul, așa cum ne-a explicat Platon — el, Zeul, fiind chiar a-toate-știitor. Mai-știitor însă, un filozof de talia lui Mihai Șora, este, negreșit. El păstrează experiența căutării și bucuria de a-i putea contamina pe cîțiva dintre seminții lui cu această maladie a căutării înțelesurilor existenței plenare...

Acum vreo douăzeci de ani și mai bine, adică tocmai în perioada cînd, după etapa franceză și tăcerea consecutivă, se pregătea tardiv debut românesc al filozofului — filozofia reîncepea la noi să se reaflame. Filozofia se facea la noi mai fățu, mai pe ascuns, intră în casele noastre mai pe usa din față, mai lătuș (ca să recurg la vorba aceea marămușeană care i-a plăcut atât de mult lui Noica). Filozofia a fost și pentru Mihai Șora o formă de a intra „lătuș” în zona interzisă de putere; o putere suficientă de vieleană pentru a-și permite unele inconveniente, nu dezinterese, atunci cind ba acoperea, ba lăsa să treacă o cantă de lumină filozofică. Două cărți ale lui

Mihai Șora au putut să apară: a treia n-a putut să apară decât după explozia din decembrie 1989. Motive ca să nu fie îngăduita erau, har Domnului, destule. După ce trecuse prin experiența stresantă a falmeasei operații „meditația transcendentă”, Mihai Șora, ca membru al unei scriseori colective de protest, redovenise un autor fără drept de semnătură. Dar era un motiv, încă și mai substanțial: „Dialogul generalizat” era oricum nepublicabil. Intrucât el dezvoltă o întreagă ideologie a societății civile. (Cine vrea să afle care este, sau care ar trebui să fie, ideologia unei „Aliante Civice” în temelul ei cel mai adine, și meargă la ultima carte a lui Mihai Șora, scrisă înainte de revoluție!) Am avut privilegiul de a citi acum trei ani carteaza în manuscris și îmi amintesc că de pregnantă a fost impresia că această speculație filozofică pătrunde în miezul fierbinte și actualului, adică arolo unde ciocotește virtualitatea. Emetismul nedezmințit al textului nu reușește să disimuleze valențele lui explosive...

Astăzi, la un an de la apariția cărții, cind ea ar putea fi dezbatută fără reticente în agora, astăzi încă — cîndătenie! — ne lăsăm aspirații de vîrtejul evenimentelor pînă la punctul în care temejurile cele mai profunde, transpolitică, ale vîrtejului, incetează să ne mai preocupe.

Dar autorul? Dar Mihai Șora? Mihai Șora poate privi în urmă cu seninătate. El a traversat cu bărbătie, cu demnitate, fără vorbă multă, perioada cea mai dificilă, a deziluzionării esențiale, a dobândirii lucidității, a punerii ei la lucru. Și, aș mai adăuga, în mijlocul unei societăți intens și tragic caragialești, fluxul caragialismului, în care inevitabil am stat și

stîm expuși cu toții. 1-a traversat fără să-l afecteze, ca pe nimeni altul, așa cum traversează fluxul de particule neutrino prin orice substanță, practic fără nici o urmă. Mare lucru acesta, într-o societate ca și noastră! Autorul deci, Mihai Șora, încrezător, poate prea încrezător, în virtualitatea societății civile românești, își dedică și el energie imperativului momentan.

Vital, optimist, îngrijorat și zhucios — toate la un loc — Mihai Șora este întruchiparea vie a ideilor sale. Energia și prospețimea lui intelectuală sunt exemplare.

TP: Vrei să spunei că dialogul nu se epuizează în codurile expli- cite ale logosului instituționalizat?

MS: Da, vreau să spun că dialogul nici nu presupune alinierea ca o condiție prealabilă, nici nu duce la ea (dacă e „adevărat”) (dacă, adică, vine din străfundul celor ce dialoghează). (Aliniera, ca tot ce frustrează flința de bogăția ei naivă, nu poate fi obținută decât prin constringere.) Dialogul adevară preferă drumul mare al comunicării dinainte codate poteci ascunse vederi, dar care, din deschidere în deschidere și din disponibilitate în disponibilitate, îl conduce pe locutorul angajat în dialog pînă la (dinăuntru) înțelegerea, dacă nu chiar o opțiune însemnată a interlocutorului său. În orice caz a profundul justifică — dintr-o flință atotcuprinzătoare care în ambi în egală măsură răzbate — a faptului acestei opțiuni diferențatoare.” (Mihai Șora)

„...Libertatea e însuși climatul în lipsa căruia dialogul nu se poate nici măcar încropi.” (Mihai Șora)

SORIN VIERU

ELENA ȘTEFOI

POLITICA REACTIONEI PRIMITIVE

În Ardeal, ca și în multe alte zone ale lumii, un foc moecă și periculos și întreținut — cu ardore și patriotism, bineînțeles! — din cel puțin două părți diferite. Nu-i trebuie calitatea de agent secret pentru a înțelege că interesul de tip major fac mereu abstracție de locuințorii unor zone — indiferent dacă acestea pot fi găsite pe hără în parice de est a Germaniei, în sudul Dunării ori în Orientalul Mijlociu — și că după atită secole de istorie noi, cei mici, mulți și neajutorați am și puțin invăță să contracaram efectele acestor cincinări de interes în loc să le slujim cu inconștientă și dispărere. În perioade agitate (în ele de război clasic, de război rece sau de tranziție confuză), România a fost mereu împinsă în toate părțile de forțe care profecau „proiecte” contrare. Cine ar fi putut crede că noua realitate va seui sau va menaja țara noastră, că toți o vor ajuta și nu vor pretinde nimic și, mai ales, că ea va putea merge înainte făcind abstracție de uraganul balcanic, de pokerul american, de euromurul sovietic și de toate similitudinile de săh desfășurate aparent corect? Poate doar parlamentarii noștri să trăiască în continuare cu iluzia că o infantilă raportare la schimbările care se produc în lume (și veșnicile comemorări ale unor fapte de vîljeie) ne poi-

cumva apără de vîrtejul istoriei ori de nemiloasele lui încercări. În orice caz, Securitatea română n-a fost înăună pe nevoie! Deacă această instituție n-ar fi invățat de la Ceausescu „lecia de patriotism autohton” și n-ar crede că acum că apărarea granitelor țării nu se poate face decât luptând împotriva propriului țău popor (disrupindu-i, deci, orice sărăcimă de libertate și de voinjă), am fi putut îi, într-o sarcină măsură, mai puțin panică: orice țară care are un serviciu de informații bine pus la punct și mai puțin expusă pericolilor din afară și mai puțin dezorientată cind trebuie să reacționeze în fața acestora. Numai că Securitatea noastră n-așe acum alt scop decât acela de a-și salva propriile poziții, după cum — pe vremea dictaturii — n-așa altă obligație decât să apere puterea dictatorului (chiar dacă n-o poate apăra decât nenorocind un popor înfrigat). După metoda „șapte muste dintr-o lovitură”, domnul Mărgureanu folosește în beneficiul domniei sale (eu nepreșutul ajutor al parlamentarilor și toate tensiunile acestei etape de tranziție, inclusiv cele generate de luptele „la virf” ori de speranță de loc secretă și de loc pasivă a celor care aștepta în refacerea vechilor imperii să fie favorizată de dezintegrarea imperiilor actuale. Dupa căderea guvernului Roman și „scandalul” parlamentar pe această temă, domnul Mărgureanu a atacat cu ultima carte, arăindu-și „clasa” și demonstrând că ucenicii „geniu lui carpătin” său să continue jocul stăpînului și fără stăpin, adaptându-se din mers cu noile circumstanțe. Dacă nu mai avem de luptat cu „dușmanul imperialist” avem în schimb de luptă cu opozitia din țară, cu evenualele pretenții ale nouului președinte, cu „independența” Parlamentului, cu gazetarii și electoratul. Nu-i aşa că toți acești adversari reali ori potențiali ar putea fi puși cu boala pe labă prin simpla prezentare publică a Rapor-

tului Harghita — Covasna? Bineînțeles că da, și bineînțeles că SRI-ul a luerat „magistrul” pe toate fronturile posibile: a discreditat opozitia, acuzând-o de promovarea intereselor antinționale; a ridicat în slăvi România Mare și Europa bătând moneda pe „patriotismul” și „vîgilenta” acestora; a obligat executivul să nu mai ceară demisia domnului Mărgureanu, pentru că un serviciu atât de important nu poate rămâne, într-un moment de apogeu al erzel româno-măghiare, fără cap și fără direcție; le-a arătat parlamentarilor că nu mai pot susține, interpelări ori contrazice acțiunile SRI-ului dacă nu vor să „facă jocul” forțelor intereseate în dezintegrarea României; a împămintat definitiv electoratul, știind bine că bițetul electorat și singura categorie care rabă orice — inclusiv minoritățile și perfida Securitate — de dragoste de patrie cu demagogia, mișinușa parlamentară cu diatriba ridicolă și agresivă, politica în favoarea țării cu istoria discursivă care se poate întoar împotriva ei — nu vor înțelege niciodată în loc să facă bine Români și au făcut orbește, încă o dată, un mare rău. Nici că se poate vedea mai clar în lume diferența dintre români și unguri decât lăsindu-i pe primii (provocându-i, săi de acord, dar politica e o venită provocare și reacția la provocări și de multe ori mai importantă decât scopul însuși al provocării) să se compromită singuri, de bunăvoie și în numele unei cauze nobile.

De ce oare nu se gindește nici unul dintre alegii noștri că în timp ce dumnealor produc dilerambi, nouă ne e triste și ne e foame, n-avem medicamente și n-avem apă caldă, nu putem închide ochii și refuza adevărul că ne-am săturat să ne tot imbătățim țara bătându-ne cu pumnul în piept și e-o jubilă cu-a devărat chiar dacă alegii noștri e fac sistematic de ră?

EVENIMENT

8 NOIEMBRIE 1945

8 NOIEMBRIE 1991

„Sintem despărțiti și anul acesta de aceeași tiranie fără milă care apasă asupra neamului nostru. Dar suntem mai uniți cîtdeauna prin suferințe și nădejdi comune. și prin aceeași conștiință națională, pe care nimeni nu o poate birui.

Încă un an de suferințe a fost indurat de poporul român lăvit în trupul său, umilit în conștiința sa, dar neatins în voința sa de independență. În fața lumii civilizate, suferințele și sacrificiile pentru libertate ale poporului român stau ca o dovedă a voinței lui nepieritoare de a fi liber și neatîrnat și ca o chemare la conștiința și îndatoririle acestei lumi civilizate." (MESAJ CÂTRE ȚARĂ al Majestății Sale Regele Mihai I, cu prilejul Anului Nou 1952)

După 46 de ani, ziua Sfinților Arhangheli Mihail și Gavril a adunat în Piața Palatului Regal cîteva milioane, o adevărată, mai puțin entuziasmată decât cea care, la 8 noiembrie 1945, își sărbătoarea Regale și protestau împotriva ocupației rusești ce va instaura comunismul în România. Organizat de Tineretul Universitar al Partidului Național Tânăresc Creștin Democrat, mitingul de vinereea trecută a fost susținut de întreaga opoziție democratică, la el anunțându-și participarea, printre alții, Asociația Foștilor Deținuți Politici din România, Partidul Național Tânăresc Creștin Democrat, Partidul Național Liberal, Partidul Social Democrat Român, Asociația "21 Decembrie", Partidul Liberal Monarhist, Partidul Ecologist, Partidul Alianței Civice, Alianța Civica, Uniunea Mondială a Românilor Liberi, Uniunea Democrată a Maghiarilor din România, cărora îi s-a adăugat Confederația Națională "Liga Studenților". Grupul In-

„Și fiindcă a venit vorba de aceste demonstrații și de obiceiul comunistilor de a organiza contrademonstrații cu conștiință întotdeauna neplăcută, adesea singură”.

Trebula să vînd la mine Kastaradze, ambasadorul rus. Il așteptam. Astă era chiar în timpul grevei măle — aşa că a trebuit să-l am alături pe Tatărăten, pe atunci ministru de Externe. Așteptându-l, mi se întâia pe ferestre și am văzut oamenii care veneau spre Palat, să demonstreze pașnic pentru mine, și contrademonstranții, bătăuși cu bare de fier, care-i lopeau, și femeile dezlănțuite. Si-mi aduc aminte de un ofiter care fugea cu lăină plină de răuse. Si atunci i-am apus lui Tatărăsecu: «Prințul, astă vreți voi pentru jura noastră? El nu răspunse. N-a făcut altceva decât să plece ochii.» (din „Convorbiri cu Mihai I al României” de Mircea Cloșca)

„REGELE ȘI PATRIA!”

dependent pentru Democrație, Mișcarea
România Viitoare s.a.m.d.

Sărbătorirea din acest an a zilei de 8 noiembrie — dată la care, pentru prima oară în România, populația Bucureștilor și a altor mari orașe ale țării se opunea, deschis și răspicat, comunismului —, în pofta unei organizări riguroase, n-a avut ecoul pe care l-am fi sperat. După aproape doi ani de diversiune și sălbăticie, Capitala noastră, înfrigurată, murdără, infometată, numai e în stare parțial să suporte nichilare o sărbătoare sfintă, dacă nu este comemorare a primelor victime ale terorismului lupiei de clasă. Aproximativ 15.000 de oameni entuziaști și pioși, au ascultat anul acesta pe cîțiva dintr-oorganizatorii manifestației de acum 16 de ani, după ce Asociația „21 Decembrie” a patronat sfînțirea cruncii de pomeneire a tuturor eroilor anticomuniști de pînă în Decembriele 1989.

Prezenta la tribună a tinerilor anului 1945, alături de cei urmăriți și în for-

mașinile politice și asociațiile amintite, a conturat un arc peste timp, cu o singură coordonată: rezistența anti-comunistă, de ieri și de azi, din România: „Atunci puteam seama -Armata și Regele-, atunci a fost începutul lungului săr de suferințe și jerie, ultimul flind, în toamna aceasta, pe nume Andrei Frumușanu” — a spus domnul Constantin Tieu Dumitrescu, după ce o serie de invitații evocaseră evenimentele anului 1945, amintind puternica mobilizare împotriva comunismului, insuflare de fruntași partidelor tradiționale, solidaritatea națiunii cu instanța monarhică, cu Regele Mihai I, simbol veritabil al demnitatei și libertății de pe naom.

In Piata Palatului Regal au luat cîntul: Ion Diaconescu, vicepreședinte al PNTCD; Ștefan Mamulea, președinte organizației de tineret a PNTCD; Ion Bărbuș, vicepreședinte al PNTCD; Anca Lăzărescu, TUNT; Simina Mezin-escu, Mișcarea România Viitoare; Ion

Lambru, președinte al organizației
muncitorii a PNTCD; Tieu Dumitrescu,
președinte al AFDP; Șerban Ghica,
vicepreședinte al PNTCD; Nicolae Cervenii
și Sorin Botec, PNL; Nicolae Constantinescu,
vicepreședinte al Allianței Civice;
Otto Weber, președintele PER;
Ciprian Dumitru, organizația de elevi
a PNTCD; Delia Budeanu, Sindicatul
Liber din RTV; membri ai organizațiilor
de tineret ale AC și PAC; Alexandru
Popovici, vicepreședinte al PAC;
Daniel Popescu, Confederația Națională
„Liga Studenților”; Dan Cernoveanu,
Partidul Liberal Monarhist;
Radu Creangă, Asociația Studenților
Ortodoxi Români; Av. Ștefănescu, Li-
ga Apărării Drepturilor Omului în Ro-
mânia; Daniel Cule, președinte al Ligii
Studenților din Institutul de Peiroi și
Gaze Ploiești; Valentin Ionescu, prese-
dinție al tinerilor social-democrați; Ga-
vrilă Copil, președinte al Societății
Culturale Românești — Chisinau”

Reporter

După 46 de ani

CONSTANTIN POPOVICI avea, în 1945, 18 ani; s-a alăturat în fruntea colonel de manifestații care, în grilele lui M.S. Regele Mihai I, a prezența, într-un entuziasm nu să cuprindă întrările

Capitală, ariile principale ale orașului — Piața Palatului Regal, Calea Victoriei, Piața Universității, Bulevardul Elisabeta, „Puriam drapelul ţăril și portretul Regelui, de la baleoane lumea ne aplaudă, se aruncau flori, mulți coborau și ni se alăturau. Din dragoste și respect față de Rege, oamenii scolein săzguri și cozoarsă în balconane, mulți plincau de bucurie” — mărturiseste, emociionat și urător, Consilierul Popescu.

In după-amiază aceleiași zile, s-a deschis focul din elădarea Ministerului de Internă. O parte dintre manifestanți, în care și domnul Popescu, așezându-se lângă Poliție Capitală, Răpsău n-a întinsă. S-a tras în plin, blindatele au intrat în coloanele de manifestanți, și au operat arestările. „La Securitate, cind mă băteau, îmi arătau fotografii în care apărâm în frunzele coloanelor” — declară Constantin Popescu, rememorând suferințele sale, ale familiei. „Demunția de un vecin comunista, tașăl meu a fost arestat și întemnițat pentru că trăea în casă tablou Regelui.” Tașăl domnului Popescu a suferit tragic, aruncat dintr-un tren ce transporta detinuți politici între două pușcării: 12 comiți rămân asfet orfani.

...In '46, la inchisoarea Curții Martiale București, la 8 noiembrie am așezat în ferestra celulei, care dădea spre stradă, portretele Regelui Mihai (îl primisem pe acasă la verbișor) pe un ghiveci cu flori. Toți delinșii politici au cintat "Trăiască Regele și Dileșteți-i Bănease". Am fost înghesuit, scuvi. În restul zilei fui eliberat ca obloane de lumeni. Pe locul meu l-a înlocuit un alt bătrân hidoag Călin a Popoveniului. E el cădut pe suferință și pe osemintele celor uciși, și fără cruci — spunea campană Popescu.

In decembrie 1939, Constantin Popescu a stat militari de lincii care au condus la vor răsurna de la putere regimului comunist. La 8 noiembrie 1941, în Piața Palatului Regal, Constantin Popescu condamna din nou, altădată de atunci, „REGELU și PATRIEA”.

EDWARD J. FARNHILL, PAPER

ORICUM, ALEGGERILE

SERGIU CUNESCU — P.S.D.R.

Poliția și jandarmeria trebuie instruite pentru protejarea alegătorului

Mai întii trebuie să precizăm ceva pentru programul calendaristic. Trebuie să repet care e programul propus de noi la Cotroceni și care pînă ieri a fost acceptat de toată opoziția. Am cerut ca cele 4 legi — a administrației publice locale, a alegerilor locale, cea de finanțare a partidelor politice și de finanțare a campaniei electorale — să fie terminate pînă la 20 noiembrie. După aceea ar fi 20 de zile în care urmează pregătirile campaniei electorale, nu atît din partea partidelor, cit din partea autorităților care trebuie să învețe publicul cum se votăză, care este sensul acestui vot, să facă instruire poliției și jandarmeriei pentru protejarea alegătorilor. După aceea ar urma cele 45 de zile care, îată, ne aruncă la sfîrșitul lunii ianuarie.

Acum din punct de vedere al programului, evident că vom face toată campania electorală pe baza programului Partidului Social Democrat Român. Dar, înțeles, o să ne fixăm pe ideile privitoare la administrația publică locală și o să alegem, de asemenea, problemele care preocupă fiecare județ în parte. Noi vom merge împreună pe liste comune cu partidele din Convenție. Dar aici am dat libertate județelor să hotărască dacă e vreo condiție de a face astese alianțe numai parțial. De dorit este însă să meargă peste tot împreună.

TOKAY GYÖRGY – U.D.M.R.

Mai multă putere pentru cei care cunosc efectiv situația

Conceptul cu care pleacă candidații noștri în campania electorală — fiecare bineînțeles în raport cu situația concretă din localitatea respectivă — trebuie să fie acela că va milita ca bunurile care sunt realizate într-un loc, într-o comună, să fie folosite în majoritatea lor de comunitatea respectivă. Să nu se mai facă adică greșala că bunurile realizate într-un loc să fie transferate (chiar și sub formă de date) în alt loc mai puțin productiv, în virtutea ideii de uniformizare. Deci candidații noștri vor milita ca aceste resurse să rămână pe loc și cetățenii care formează acea comunitate să alibă puterea efectivă de decizie în problemele care îi privesc. Noi considerăm că este momentul să pornim spre o reală administrație locală autonomă. În consecință

fără acel paternalism etalist, care a fost caracteristic întregii administrații locale de pînă acum. Mai multă putere pentru cei care cunosc în mod

Possibilitatea de a merge pe liste comune cu alte partide este mare. Bineînțeles, după cum știi, organizațiile noastre locale vor decide singure cu cine vor face liste comune. Dar este cert că aceste persoane vor fi din cadrul opoziției deoarece concepțiile noastre sunt mai apropiate de concepțiile partenerilor noștri din cadrul Convenției. Dar fiind vorba de alegeri locale factorul personal contează enorm de mult. Sunt holâri și să sprijinim orice persoană — indiferent de naționalitate — care va fi capabilă să gestioneze o localitate. Deci să fie, în primul rând un bun cunoște-

tor al problemelor, să fie un bun administrator, să aibă tărie morală și o reputație ireproșabilă. Faptul că va fi maghiar sau român nu va fi chiar atât de relevant.

DINU PATRICIU

Partidul Liberal

O casă pentru fiecare

Faptul că Frontul insistă ca alegerile să fie lăuntrite în decembrie și doar o manevră menită să le aducă capital electoral. Toată lumea e conștiință că ele nu pot fi făcute mai devreme de sfîrșitul lui Ianuarie. Părerea noastră este că alegerile locale, ca și cele generale, ar trebui să se bazeze pe o pregătire extrem de atentă. Să mă refer la faptul că în afară de Constituție și nevoie de recensământul populației. Data trecută, la alegeri, erau 16 milioane și ceva de alegători înscriși pe liste și au votat 17 milioane și ceva. În aceste condiții nu cred că se pot ține alegeri corecte și transparente. Noi am alege data alegerilor în funcție de afișarea rezultatelor recensământului și transformarea lor în date operative. În orice caz, probabil că asta ar duce undeva către sfîrșitul lui februarie. Cred însă că ele vor avea loc la începutul lui februarie, deoarece F.S.N.-ul pierde direct proporțional cu timpul.

Noi am arătat că răminem în continuare fideli principiilor Cartei dar că nu mai dorim să avem nici un fel de relații cu formațiuni politice care nu-și pot lăsa angajamentele. F.S.N.-ul s-a angajat alături de noi prin semnarea Cartei în lupta anticomunistă. Dar s-a dovedit incapabil pe de o parte să-și creeze propriile structuri, iar pe de altă să elimine factorii de putere supuși ideologiei comuniste. F.S.N. a folosit minciuna care, iată, ne-a adus în criza în care ne aflăm. Chiar și astăzi ne mai aflăm încă supuși acestui mod de a miști prin eufemisme. Ce înseamnă economie de piață? De ce nu o spunem clar oamenilor că este o întoarcere din urgia comunistă la capitalism. Chiar și disursul domnului Stolojan ne a spus în termeni tehnici că ne aflăm de fapt într-o economie de razboi. Eu cred că acțiunea politică curată nu poate să însemne decit a spune adevarul. Să spunem cum a spus Churchill: „Nu vă voi oferi lacrimi, singur să suferință”.

Cred că programul nostru electoral a răzbătui deja în cele spuse.

RADU BERCEANU — membru în Consiliul director al FSN

Eu mă bazez pe bunul simț al alegătorului

Noi vrem alegeri pînă la sfîrșitul lunului pentru că aşa am declarat astă-vară și pentru că suntem cunscienți, tocmai pentru că am fost pînă în septembrie la guvernare, de toate condiționările internaționale. Să nu-mi spuneți acum cum a spus Cornel Nică în Cotroceni: „Tovarăș, e un amestec. În treburile interne ale unui stat suveran”. Atunci cînd ceri un credit este de fapt amestecul tău în bugetul celuilalt, și toate condițiile pe care le pun FMI și celelalte organisme internaționale, săn, după părerea meu, absolut normale.

male.
La Cotroceni, am fost trei persoane: Solcanu, Văcaru și eu mine. (Petro Roman era plecat în Franță.) Solcanu a spus, în mare, căm ce v-am spus eu mai înainte, iar domnul Văcaru a ținut să răspundă unei glume malitioase pe care o rostise Ceonțea. Și anume, că Frontul se grăbește la alegeri cum se grăbește fata la măritat. Văcaru a sub-

Alegerile locale vor fi posibile de îndată ce noua Constituție va intra în vigoare și se vor fi elaborat toate instrumentele legislative necesare. Administrația românească are în prezent un caracter contradictoriu: la nivel central a dobândit legitimitate (cel puțin din punct de vedere formal) în urma alegerilor de la 20 mai, dar la nivel local continuă sistemul funcționarilor subordonati autorității centrale. Pe de altă parte, consiliile comunale și municipale reproduc componența umană și interesele vechii nomenclaturi locale. În aceste condiții, chiar subordonarea față de centrul a fost de multe ori pusă în discuție, dar fără ca echipele de administrație locală să poată invoca sprijinul și increderea electoratului. E necesar, prin urmare, să se organizeze alegeri locale cât mai curind cu puțință. Nimeni nu contestă acest lucru, dar este evidentă totuși o lipsă de entuziasm care are mai multe cauze. În primul rînd, organizarea alegerilor locale rămîne în seama unei administrații locale compromise și, chiar dacă alegerile vor fi amitate pentru anul viitor, e greu de presupus că mai rămîne timp pentru schim-

Pentru că noi înțelegem să spunem oamenilor adevărul. Să le spunem că doar o politică liberală de terapie soc poate scurta timpul și suferințele tranzitice. Ce ne preocupa mai cu seamă? Mai întâi rezolvarea definitivă a problemei proprietății, prin modificarea legii fondului funciar, prin rezolvarea problemei fondului imobiliar de stat în care tot ce s-a construit după 1950 trebuie să treacă în posesia locatarilor pe gratis sau aproape pe gratis. Deja legislația există în proporție de 90% pentru rezolvarea acestor probleme, iar aplicarea acestei legislații eade în sarcina administrației locale. Numai a aplica legislația care există și ar fi deja un mare pas în teritoriu. Acesta este, dacă vrei, programul nostru electoral pe care vi l-ăs transpună în cîteva cuvinte: pentru orașe „O casă pentru fiecare”, iar la sate credem în necesitatea creșterii proprietății tărănești.

litic, ca la alegător este vorba de cheie. Noi am formulat urmează ca fierastră ordonare municipiale să dea acestui proiect concretă. Bineînțeles că cercăm să mai și gramele astenă, întărim chestiunile care sunt brutări în Maramureș. În primul rînd facem atunci vreo lucru”, așa cum a spus Cornescu, de la PSD. „Avem bunul săptămânal al alegerilor, înghițit gogosi din nou. Încercăm să ne dezamăgită de căt realizările noastre sunt. Un alegător care

ION DIACONU

Noi vom avea

ION DIACON
Noi vom a
in ceea ce
în care se

In privinta ale-
difusa desigur si
baza din program
tidului nostru. De-
cenital pe ceteva
care simt de acela-
vor avea un impar-
opiniei publice lo-
mea satelor o pre-
tă o reprezentă-
dului funciar. Ne-
ceastă ocazie că
a fost său "scut d-
apărut acă în leg-
tin de felul cum
că, tocmai acele
tiri pe care am re-
proiectului nu se
sens, fac observații
clarăriile ale domnului
imaccepabile, adi-
talui și literelor leg-
ment și pînă la ur-
domnia sa. Domnul
bogie îar cu nîște
comunist de pămî-
celor care îl man-

LOCALE SE APROPIE

bări semnificative. F.S.N. are tot interesul să nu dea timp liberalilor să valorifice prezența domnului Vaida la departamentul pentru administrația locală. În al doilea rînd, Televiziunea are în continuare aceeași conducere.

În de ce orice grabă are pentru opozitie semnificația unei virtuale infringeri. Să nu uităm că aprobarea Constituției impune deja în mod implicit opțiunile politice majore ale Frontului Salvării Naționale: ca formă de stat republica și regimul de guvernămînt semi-presidențial.

Alegerile nu vor putea fi, totuși, amitate foarte mult și de aceea ne-am propus să aflăm cum vor aborda campania electorală principalele forțe politice. Am formulat în acest scop două întrebări: 1) Care este în linii generale programul electoral? 2) Care sunt alianțele politice posibile? Atunci cind interlocutorii noștri au crezut că este strict necesar le-am dat posibilitatea să-și exprime poziția față de calendarul alegerilor și față de alte probleme implicate.

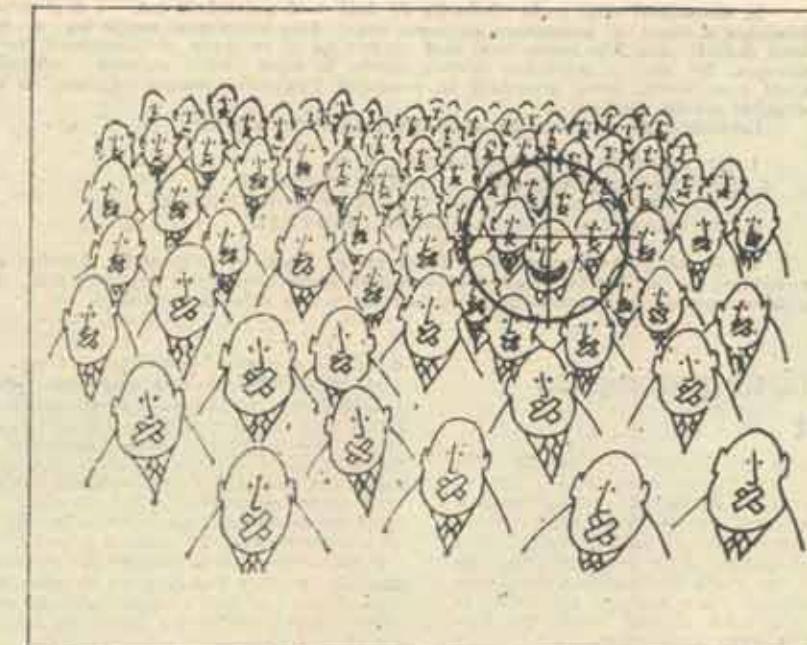
H. P.

zentate sau unde oamenii nu se înțeleg. Vom lăsa organizațiilor noastre libertatea de a decide asupra listelor de consilieri și de a pune candidați comuni pentru funcția de primar dintre persoanele — indiferent de partid — pe care le consideră cele mai bune, cele mai cinstite din acea localitate.

Tot la libera opțiune a organizațiilor locale va rămâne și colaborarea cu U.D.M.R.-ul. Aici este o problemă spinoasă pentru că am înțeles că în majoritatea localităților din Ardeal, cu populație mixtă, nu e de dorit acest lucru. Nu îl dorim noi, partidele din opoziție românești, nu îl doreste nici U.D.M.R.-ul. Sunt însă și localități în care această colaborare este dorită. Rămâne deci total la libera lor alegere. Noi, de la centrul, dăm doar indicația că este de dorit ca partidele din Convenție să-și mențină raporturile armonioase și în localitățile din țară. Acum distincția dintre guvern și opoziție este mai neclară, dar liberalii vor fi considerați în frontul nostru.

P.U.N.R.

Dormul Ioan Gavra, după o scurtă consfătuire de grup, a refuzat să răspundă la întrebările noastre. Justificare: cu ocazia dezbatărilor din Parlament, asupra Raportului Harghita — Covasna, revista noastră ar fi prezentat numai punctul de vedere al maghiarilor. Le putem răs-

punde că, în realitate, suntem prezenți, în intenția cel mai strict, doar punctul **nostru** de vedere și că cogăteam că n-am reușit să oferim coloanele revistei noastre unei autentice dezbatări. De data aceasta, le-am oferit, tot, ca și celorlalți, posibilitatea de a-și formula opțiunile, dar dormul le-a preferat să se izoleze într-o atitudine sectorială.

SILVIU ȘOMICU —

Partidul Socialist

Democratic

[Alianța stîngii]

P.S.M. ne sprijină
la sate

Nu pot face o definire în amănunt a acestui program pentru că Alianța este abia la început. Principiile generale sunt însă cele pe care le-am lansat în Apelul nostru. În principiu ne propunem o înălțare a nerăgătorilor care s-au făcut la nivelul administrației locale, o protecție socială pornind de la locuințe, chilii diferențiate, iace locale, asupra celor care dețin mai multe locuințe și spații excedentare, crearea unor noi locuri de muncă. Ne propunem de asemenea o nouă politică de distribuire a taxelor și a impozitelor.

Nu pot preciza zonele în care același Alianță a stîngii este mai puternică. În ceea ce privește strict partidul meu, îl putem spune că are sensă mai mari în Argeș, Dolj, chiar și în Iași. În partea de nord-vest a țării, în Bihor, Zestrea noastră este în primul rînd urband. S-ar putea însă că există partide, mai refer în primul rînd la Partidul Socialist al Muncii, să ne aducă un sprijin și în ceea ce privește zonele rurale.

stîngii, cu alte partide care în general nu candidat împreună în coaliția de centru. Deci partidul lui Serghei Mesaroș, Petrușor Morar... Deci cu cîteva partide din această zonă sintenții în curs cu vreo douătre partide, nu cele din Alianța

TEODOR HORIA MIHĂESCU — P.S.D.

[fost FSN — social-democrat]

Programul nostru pentru alegerile locale nu este definitivat. Am început să facem acest program și programe specifice la filialele județene pe care le avem constituite. De asemenea sintem în curs cu vreo douătre partide, nu cele din Alianța

DAN LĂZĂRESCU — P.N.L.

Vrem să insărătoșim administrația locală

pervertită de 45 de ani de regim comunist

In alegerile locale programul electoral al Partidului Național Liberal și al celorlalte partide din cadrul Convenției este axat în jurul ideii de a insărăta în sfîrșit administrația locală pervertită de 45 de ani de regim comunist. Suntem perfect că toată administrația locală — cu foarte mică excepție — este încă pervertită de foșii activiști de partid, de fostii nomenclaturiști, care nu vor să cedeze pozițiile cîștigale în timpul dictaturii lui Ceaușescu. Nu putem face alegeri legislative libere și temeinice fără asanarea pecunială a administrației locale. Astfel încât, intrucât Parlamentul actual nu a acceptat propunerea P.N.L. prin care se cerea eliminarea din rîndul candidaților la alegerile locale a fostilor activiști de partid, rămîne ca poporul român, în fața urnelor, să-și manifeste sănătatea morală și dorința de a crea în sfîrșit un viitor european poporului nostru votind împotriva securisitorilor nomenclaturii comuniste.

Vom merge pe liste comune cu celelalte partide din Convenție. Este punctul nostru de vedere și incontestabil al tuturor partidelor din Convenție, intrucât aceste partide sunt conduse de buni români, care au simțul răspunderii. U.D.M.R. are o poziție mai singulară, dar nu

mă îndoiesc că vor merge alături de noi pe aceste mari liniști programatici.

Noi am mers pesic foli cu același program: adică de a alege pe cei mai buni gospodari de la orașe și sate.

Rezultatele alegerilor locale care vor avea loc, probabil, în ciuda anexiei Frontului, pe 18 Ianuarie anul viitor, ne vor furniza destul de surpirse deoarece nu putem să de pe acum că criteriu va funcționa mai puternic: preferința pentru o persoană sau preferința pentru o grupare politică. În orice caz, reprezentarea politică la nivelul administrației locale va fi diferită de cea din cadrul Parlament. Să probabil destul de diferită de reprezentarea din Parlamentul viitor. Profilul partidelor politice nu va fi însă foarte mare întrucât primarii și consilieri locali vor fi enfrângăți de problemele particulare ale zonelor pe care le administrează. Sistemul bicameral adoptat în Proiectul de Constituție nu prevede nici o diferență între cele două camere din punct de vedere și modalității de alegere. În Constituția din 1923 și în constituțiile altor state democratice cu sistem bicameral se prevede că Senatul să fie ales prin vot indirect de către consiliile județene. Urmează de aici că Senatul va reproduce în mare măsură rezultatele alegerilor locale, oferind o posibilitate superioară de exprimare a pluralismului politic. E cu puțină în felul acesta că partidul care a obținut majoritatea în Camera Deputaților să fie minoritar în Senat. Potrivit Consiliilor, care va fi în curând adoptată, rezultatele alegerilor locale nu se vor putea exprima la nivelul autorităților centrale. Este evident de aici că în plan local se va crea cu timpu o foarte mare diversificare de atitudini și practici care nu vor încă corespunde nevoilor cu ceea ce se întâmplă la nivelul central și unui partid. Alegerile locale vor deveni terenul pe care vor evoluza mult mai bine independenții decât militanii unui partid sau altuia, iar interesul partidelor politice se va cantaona mai cu seamă la nivelul alegerilor generale legislative.

Docează că, partidele politice de la noi au un interes cu totul deschis de a se angaja în lupta electorală pentru alegerile locale. Partidele opozitiei democratice vor să realizeze acum prin votul electoralului său cea ce nu reușește punctul 3 al Proclamației de la Timișoara. Pe de altă parte, e vorba de a impune o modalitate de aplicare a actualei legislații într-un spirit mai apropiat de ceea ce înseamnă o autentică autonomie locală. E vorba de a schimba mentalității, de a recupera sentimentul de libertate și dorința de inițiativă individuală. Scopul este politic și moral deopotrivă.

HORATIU PEPINE

— P.N.T.C.D.

aceste FSN-ului acuze grave

rivește situația gospodărească

țăra

lor locale vom

general al par-

te și sigur că

lăută astfel, în

țăra

parizișii să-și ia drepturile să-mă

Da că vorbim de un stat de drept,

atunci să afle și domul președinte

că pămîntul, casele, capitalul sunt

acele același care

înțeleg că nu

pe care îl

PAVEL CÂMPEANU —
Centrul Independent de Sondaje

EXAMENUL ALEGERILOR LOCALE

In momentul cind scriu rindurile de față — 4 noiembrie a.c. —, deși primul ministru a făcut o propunere în acest sens, data alegerilor locale nu a fost încă definitivată. Un lucru este însă sigur: pe zi ce trece, desfășurarea lor se apropie. De aici și interesul pentru starea în care opinia publică întâmpină acest eveniment, temă abordată în sondajul Centrului nostru efectuat la începutul acestei toamne.

Investigația s-a concentrat asupra următoarelor aspecte:

1. INTENȚII DE PARTICIPARE LA VOT
2. MOTIVATIA POLITICĂ A ACESTOR INTENȚII
3. SANSELE DE REALEGERE A ACTUALILOR PRIMARI
4. POPULARITATEA ACTUALILOR PREFECȚI

Ca de obicei, cercetarea s-a făcut pe un eșantion național. Acesta are avantajul de a degaja tendințele dominante pe ansamblul electoratului, dar și dezavantajul de a omite situațiile specifice din diferite localități.

Intentii de participare la vot

Recentele evenimente electorale din unele țări Est-Europene relievă un fenomen comun: creșterea vertiginoasă a absentismului, reflectând scepticismul respectivelor societăți față de capacitatea sistemului politic de a controla ceea ce unii numesc criza tranziției. Fenomenul s-a manifestat cu o vigoare specială în cursul ultimelor alegeri locale din Ungaria. Vor avea care alegerile noastre locale o soartă asemănătoare? Potrivit sondajului în care mă refer, s-ar părea că nu. Circa trei sferturi dintre persoanele intervievate cu acest prilej declară că intenționează să la parte la viitoarele alegeri locale. Desigur, nu există garanții că aceste intenții vor deveni lăptă și că disponibilitatea arătată la începutul toamnei va rezista pînă la începutul — sau mijlocul — iernii.

Deocamdată, proporția amintită reflectă o stare de spirit incurajoare, dar această proporție de ansamblu este inegal distribuită în diversele grupări sociale sau demografice ale populației. Astfel, proporția celor care își propun să la parte la alegerile locale este de 80% printre persoanele cu studii superioare, dar de sub 60% printre absolvenții de școli generale; această proporție este cu 8% mai ridicată în mediul urban decât în rural și tot cu 8% mai mare printre membrii minorității maghiare decât printre oci ai populației majorității.

Motivatia politică a votului

Cimpul de selecție în față căruia se va găsi alegătorul va cuprinde, teoretic vorbind, două categorii de reprezentanți (persoane care candidă) și organizații (partide sau coaliții politice). Ca de altfel, dintr-o parte, va influența cel mai puternic decizia de votare?

Problema pare superfluită, deoarece cu numeroase ocazii s-a putut constata că în opinia opiniei noastre publice — și nu numai în noastră — identitatea actorilor politici are un impact considerabil mai puternic decât identitatea (desocorî slab

definită) a partidelor politice. Ceea ce nu cunoaștem însă este anvergura acestui decalaj și modul cum el operează în cazul unor alegeri locale. Decalajul, relevă ultimul sondaj, este substanțial și pentru acest gen de consultare electorală: cel care sindicatează votul spre anumiti candidați sunt de două ori mai numerosi decât acela care inclină să se orienteze spre un anumit partid.

Predilecția pentru actori este mai răspândită printre femei decât printre bărbați și cel mai puțin împărtășită de gruparea elevi-studenti (în vîrstă de cel puțin 18 ani) care arată același interes pentru candidați și pentru partide politice. Prioritatea actorilor atinge cota maximă în rindul persoanelor cu instrucție superioară: 54% dintre acestea afirmă că își vor orienta votul către anumiti candidați, față de numai 39% dintre elevi-studenti. Interesul viu pe care acesta din urmă grupure îl arată la partidelor ar putea semnifica perisistența unei sensibilități politice speciale în rindurile tineretului studios.

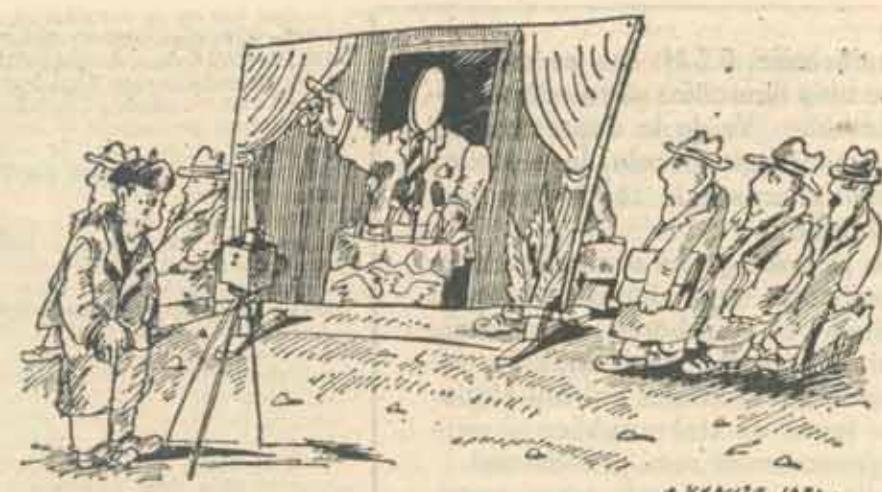
Sansa de realegere a actualilor primari

Mille de concetăteni care îndeplinește în prezent această funcție au ajuns la ea pe căi diferențe și se achită de ea în modalități diferențite. Există astfel diversități naturale nu excluză, însă, unele caracteristici dominante ale acestel categorii de conducători. Dintre aceste caracteristici, perceptibile prin simplă observație empirică, le notez pe următoarele:

a. În mod direct sau indirect, actualul primar nu este numiș de către fostul guvern care îl-a investit astfel cu încrederea lui;

b. o bună parte dintre ei au apărut aparatului local al dictaturii.

În circumstanțele istorice date, prima caracteristică era, în sine, inevitabilă: oricare ar fi fost ea, autoritatea centrală trebuie să numească autoritatele locale. În schimb a doua caracteristică rezultă din folosirea unui criteriu de selecție pe care noua putere centrală îl-a generalizat și pe care o parte a populației îl-a contestat și continuă să-l conteste: criteriul preferințelor pentru membrii fostului apa-

rat. Această predilecție și-ar putea căuta justificare în presupuneră că oamenii vechei apară sint singurii care posedă o experiență în conduceră treburilor locale. Ultimul doi ani reprezintă un test susținut să verifice plauzibilitatea acestor presupuneri, răspunzind unei serii de întrebări, cum ar fi: s-a dovedit experiența slujirii dictaturii transferabilă în condițiile democratizării? Au demonstrat acești oameni o competență administrativă în stare să compenseze deficitul de putere trecutului lor politic? Beneficiind inițial de încrederea F.S.N., au

izbutit ei ulterior să cucerească și încrederea populației pe care continuă să o administreze?

Terenul configurat de ascenția întrebării a fost prospectat de două ori în ultimele luni: o dată la începutul verii, cind subiectii au fost întrebăți dacă sint mulțumiți sau nemulțumiți de primar, și a doua oară la începutul toamnei, cind întrebarea viză nemulțumirea alegerilor locale: au de gînd să voteze pentru menținerea sau pentru înlocuirea primarilor în funcție? Răspunsurile obținute arată astfel (în %):

	Mulțumiți	Nemulțumiți	Nu stiu
Vara	14	62	23
	Pentru menținere	Pentru înlocuire	Nu stiu
Toamna	15	65,5	18

Un amânunt: intenția de a-i realege pe actualii primari este de două ori mai frecventă la ora decît la orăs.

Cifrele de mai sus indică un regres lent, dar continuu, al popularității acestor lideri locali. Încrederea cu care îl-a învestit F.S.N. îl corespunde neîncrederea cu care îl privește mareea majoritate

a electocatului. Persestența, și chiar extinderea acestei majorități, reflectă astăzi că foarte puțini dintre acești lideri au sansă de a se transforma din primari numiți de centru în primari aleși de populație, adică de a ieși învingători într-o competiție electorală corectă.

Popularitatea actualilor prefecți

Atunci cind se referă la prefecți, comparația de mai sus capătă următorii parametri:

	Mulțumiți	Nemulțumiți	Nu stiu
Vara	12	50	38
	Pentru menținere	Pentru înlocuire	Nu stiu
Toamna	13	62	24

După cum arată cifrele din a doua colectă, impopularitatea prefectilor a crescut în acest interval mult mai repede decât cea a primarilor. Continuătatea regresului nu face decât să complice și mai mult problema întrucât ca și mai complică și prefectele. Spre deosebire de primari, care urmărează să fie aleși, viitorii prefecti vor trebui, pare-se, să fie desemnați prin noi decizii guvernamentale. În ce măsură guvernul va dori să-si conecteze dozelile la sentimentul public și ce milioane va putea folosi pentru a atingeren acestor scop — dacă înțelegeă să facă asta — și să integreze acest instrument în activitatea lor preelectorală, așa cum se procedează în toate lările democratice.

Prefectii și primarii vor fi organizatorii pe teren al tuturor consultărilor electorale care urmăreză. Nu stiu cine va îndeplini acest rol crucial pentru alegătorii parlamentare, dar stiu că pentru alegerile locale el revine actualilor prefecti și primarii, ultimii putând deveni astfel organizatori și și competitori a certelor întreceri. Ceea ce nu are darul să îl pună sub ocazie mai bune suscipți.

Priorități locale

La începutul verii a avut loc un sondaj care urmărește să determine gradul de satisfacție-nesatisfacție față de mediu cum functionează serviciile publice în orașe. În următorul sondaj — și din această lumină — întrebarea era: ceea ce dintr-un problemele localităților de trebui să le

acorde înființare vîtorii primari? Cele două seturi de rezultate sunt comparabile și, într-o anumită măsură, se verifică unul pe altul.

Potrivit răspunsurilor date de cel intervievat, problema cea mai arătătoare a localităților noastre a fost și rămîne sălubritatea — sau mai exact starea lor de insalubritate. Alături de acest punct ambele sondaje situază primul într-o prioritate cea mai presantă cerință de a se înălță ordinea publică. Punctul principal în care rezultatele celor două sondaje se despart îl constituie tema aprovizionării. În iunie aprovizionarea se contură ca o temă secundară; în octombrie ea supează rangul doi al acestor agende pe care opinia publică o schițează pentru vîtorii primari — înaintea unor probleme ca locuințele, transportul, comportarea funcționarilor și chiar incălzirea.

Unele dintre problemele locale par să nu albă accessă pondere în cele două medii de rezidență. Astfel, plingerile în legătură cu sălubritatea sunt cu 12% mai frecvente printre locuitorii orașelor decât printre cei ai satelor. Altă aspecte care îl nemulțumește mai mult pe orașenii decât pe satenii sunt și comportarea funcționarilor (plus 10%), asigurarea locuințelor, incălzirea — pe cînd situația se arată mai ingrijorătoare de funcționarea transporturilor și de păstrarea ordinilui publici.

Cifrele de mai sus dau o idee atât de răsunătoare în ceea ce privă rezultatele noastre a unei greșeli redunante a salubrității în orașele și satele țării. Ceea ce îl interesează pe alegători cu precădere la vîtorii primari pare să nu prezinte în primul rînd următoarele teme politice și priorezări lor: securitatea.

Alegătorii locali nu par să aibă oameni de confidență, putere-parțiale politice și pentru alegători.

BERNARD STASI

„O campanie electorală există în măsura în care opozitia are acces la televiziune”

- Hipertrofia puterii prezidențiale dezechilibrează instituțiile

Acum, în Franța există, indiscutabil, **uzura puterii**. Perspectiva de a avea același președinte (care începe să fie puțin că bătrân, desigur) și înțeleptul său intelectual să intârziă vîlă! Înălțarea sa a trebat să fie puțină. Există un larg consens în Franța pentru a se cere reducerea mandatului prezidențial: în loc de 7 - 5 ani. Deși maximul 10 ani pentru un președinte. Pe urmă, noi avem aproape 3 milioane de someri: sistemul său este înțeleptul să intârziă vîlă! Înțeleptul său este înțeleptul să intârziă vîlă! Există un larg consens în Franța pentru a se cere reducerea mandatului prezidențial: în loc de 7 - 5 ani. Deși maximul 10 ani pentru un președinte. Pe urmă, noi avem aproape 3 milioane de someri: sistemul său este înțeleptul să intârziă vîlă! Înțeleptul său este înțeleptul să intârziă vîlă! Există un larg consens în Franța pentru a se cere reducerea mandatului prezidențial: în loc de 7 - 5 ani. Deși maximul 10 ani pentru un președinte. Pe urmă, noi avem aproape 3 milioane de someri: sistemul său este înțeleptul să intârziă vîlă! Înțeleptul său este înțeleptul să intârziă vîlă!

Dar chiar ansamblul politic francez este respins de francezi, dovedă, la alegerile parlamentare, dimineață după dimineață, a crescut numărul celor ce s-au abținut de la vot (60-70% abținere). Francezii au același sentimentul că o singură alegeră este importantă: **cea a președintelui republicii**. Generalul De Gaulle, în '58, a vrut să întărească executivul pentru a sfîrși cu cea de a IV-a Republică, în care, dimpotrivă, atotputernicii parlamentari din găseau sănătatea sănătății guvernului. Dar treptat să ajungă la o hipertrofie a puterii prezidențiale. Puterea prezidențială să intărzi continuu în Franță. Generalul De Gaulle era un om cu multă autoritate, cu multă prestigiu, dar el se interesa foarte puțin de economie, de problemele sociale. El lăsa mărtiri hotărîri strategice, se ocupă de politica in-

Bernard Stasi, cunoscută personalitate politică franceză, este vicepreședintele unui important partid de centru (Centre des démocrates sociaux).

ternatională, nu de viața cotidiană a francezilor. Succesorii săi — Pompidou, Giscard, Mitterrand — n-au făcut decât să extindă prerogativele prezidențiale în toate domeniile și de către timp toate numările, toate hotărârile importante provenind de la președinte. Când era în opozitie, Mitterrand condamna foarte vîgoros puterea personală a președintelui republicii; odată alesă însă s-a instalat cu multă maiestate în funcția prezidențială, găsind că această Constituție din 1958, pe care pînă atunci o criticase, este foarte bună. Totul vine acum de la președintele republicii și avem sentimentul că instituțiile politice sunt dezechilibrate. În orice caz există acum în Franță o dezbatere pentru restabilirea prerogativelor parlamentului (puțin dispreută).

Discreditorul politicului se datorează și

faptului că Franța a trecut foarte repede de la starea unei tări manifește, la starea unei tări foarte în consens. Mult timp prăpastia între ceea ce era numit stînga și dreapta în Franță (eu sunt un om de centru, de aceea nu-mi prea place să folosesc astfel de cuvinte simplificatoare) era foarte mare iar lupta foarte ideologică. Stînga era marcată de comunism, era impregnată de ideologia marxistă (în 1980 peste 20% dintre francezi votau pentru comuniști). Dreapta tineau și ea un discurs asemănător de agresiv — și fiecare alegeră era considerată drept o alegeră a societății. Jumătate dintre francezi erau conviniți că dacă ești de stînga ajungi la putere nu va mai exista řomaj, poporul nu va mai fi oprimat, se va trai într-un stil de parădis, iar cealaltă jumătate gindea că dacă

stînga ajunge la putere se instalează în Franță un regim marxist, iar tancurile sovietice sosește în Place de la Concorde. Dezbaterea politică în Franță era brutală, caricaturală, nedemnă de o democrație matură.

- Nu merită să votezi pentru unii sau pentru alții fiindcă oricum nu se schimbă nimic

Și apoi brusc, cum a ajuns stînga la putere, lucrurile au evoluat foarte repede. Stînga, cea care contesta capitalismul, și-a dat seama că ar fi foarte bine dacă să-și umanizeze puțin capitalismul pentru că totuși el are cel mai eficace sistem economic. Stînga, cea care combatuse instituțiile, să-și acomodează cu ele. Stînga, cea care contestase politica externă a generalului De Gaulle, a lui Giscard, a aderat perfect la politica Alianței Atlantice. Dreapta a evoluat și ea spre o atitudine mai moderată, mai puțin ideologică. Să astăzi, între ceea ce numim dreapta și ceea ce numim stînga nu este ușor să vezi diferență. Ceea ce reproșez eu stîngii este că în 1981, cînd Mitterrand a ajuns la putere și există un milion jumătate de someri, a promis că în cîteva luni va fi un milion de someri în minus. Să, după cîteva ani, a apărut un milion de someri în plus. Guvernul actual este mai modest, nu și mai permite asemenea promisiuni în care de alții francezii nici nu mai cred.

Cit privește România, mi se pare din păcate evident că atunci cînd trece de la un sistem de economie centralizată, care a durat o jumătate de secol, la un sistem de economie liberală, pretul dureros care trebuie plătit este somajul. Există și aici o dependență de situația economică internațională, de ajutorul oferit României de țările dezvoltate, de politica pe care o va urma guvernul.

- Democrația nu funcționează bine cînd există prea multe partide

După opinia mea, opozitia nu va avea în România sansă la vîltoarele alegeri decât dacă se unește. Dar condiția indispensabilă a campaniei electorale este bineînteleasă participarea tuturor forțelor politice (și mai ales a opozitiei) la mass-media — și mai ales la televiziune. Sper că veți profita de prezența dumneavoastră în guvern (e-am spus membrilor P.N.L.) pentru ca întreaga opozitie să poată avea acces la televiziune. Dacă într-adevăr P.N.L. obține acest lucru, participarea sa în guvern va fi justificată. Cît privește numărul mare de partide politice, să-ă văzut în Polonia la ultimele alegeri că el a dispersat votul.

Pentru România, monarhia ar putea fi o soluție în măsura în care ea reprezintă un factor de stabilitate. Am avut ocazia să-l întîlnesc la Paris pe Regele Mihai, mi-a părut un om de foarte mare calitate, foarte legat de țara și, foarte legat de democrație. Dar români trebuie să se întărescă dară vor sau nu să se angajeze pe această cale.

**A consemnat
GABRIELA ADAMEȘTEANU**

SALAMANDRA ELECTORALĂ

de mari, incit pînă și o relatare obiectivă ar putea să pară melanolică, așa că mai bine povestesc despre lucruri ce au intrat de acum în istorie. În istoria politică și în istoria politicologiei, fiind la un moment dat la Hyannis, în peninsula Cape Cod, din statul Massachusetts, am intrat în contact cu autorități locale care mi-au explicat cum se procedează pentru ca minoritățile să nu rămână pe dincolo jocului politice. Discuțiile de la noi în leagătură cu autonomia județelor secesiuni, precum și cu soarta românilor din regiuni cu populație majoritară alcătuită din minorități, pot fi rezolvate din punct de vedere politic dacă sunt luate în studiu aceste situații similare.

În anul 1812, guvernatorul statului Massachusetts, pe nume Gerry, a desenat o hartă ciudată a districtelor componente ale statului său, una care nu lînea cont în primul rînd de considerenie de tip geografic. Un critic al guvernatorului a exclamat vîzând harta: „that looks like a salamander” (arată ca o salamandă). Un altul i-a răspuns: „that's not a salamander, that's a gerrymander”. De-a lungul, din jocul de cuvinte între numele guvernatorului Gerry și cuvintul salamandru vocabularul politic american s-a

ales eu termenul de gerrymandering. El înseamnă inițial a trasa granițele teritoriilor componente ale unui stat sau altor regiuni electorale astfel incit să dai avantajele nedrepte în alegeri unui partid, unei clase sau categorii sociale. Problema constă în a trasa harta electorală astfel incit să-ă asigure în granițele sale o majoritate largă de suporteri, care să-i garanteze „locul” și „cracking” (sfărâmind), adică să separe suporteri oponentilor săi în minorități împărțite în districte diferite, astfel incit să le slăbește influența. Bineînteleasă, guvernatorul unui anumit stat, ales pe listele unuia dintr-o parte, poate trasa granițele districtelor electorale în astă fel incit candidații celuilalt partid să fie mereu dezavantajați.

Numești că metoda gerrymandering este întrebuită, în special după ce de-al doilea război mondial, într-un sens constructiv. În Statele Unite sunt astăzi minorități rasiale și etnice, iar lobby-ul lor

este adit de puternic incit nici un politician nu și mai poate permite să traseze hărți electorale care să impiedice aceste minorități să-ă aleagă proprii reprezentanți în toate forurile posibile, de la milioane de consilieri municienii pînă la Congresul american. De pildă, în zonele din Sud, unde populația hispanică a crescut spectaculos, toate hărțile districtelor au fost redenumite astfel incit nu cumva să-ă dezavantajeze pe aceștia, dar nici pe albi, pe negri sau pe asiatici. La fel, în Brooklyn, unde din cartierele mari ale New York-ului, unde existau puțini republicani în fiecare district, și nu ar fi putut să facă nicio lungă o majoritate, harta să-ă desenat aşa incit, desigur, nefișe, ea cuprinde republicani din districte inițial diferite într-un district de sine stătător.

Ce trebuie subliniat aici este că, indiferent de partidul care luptă să cîștige pe plan local — și sunt numai două partide mari, republican și democrat (cineva și că, la ultimele alegeri, în statul Vermont a ieșit învingător un deputat socialist) — ele reprezintă întotdeauna și în primul rînd interesele comunității locale, așa că nici nu se pune problema unor partide de tip etnic, rasial sau reprezentând minorități sexuale. Partidele americane sunt atît de puternice și de flexibile incit se pot adapta pînă și celor mai diverse cerințe electorale. Dar tema partidului politic puternic și cu adevărat reprezentativ este una de sine stătătoare și care merită abordată separat, mai ales că noi n-avem deocamdată așa ceva.

DAN PAVEL

Unificarea cursurilor de schimb și convertibilitatea leului

— Un interviu cu VASILE PILAT realizat de AURELIAN CRĂIUȚU —

AURELIAN CRĂIUȚU : Domnule Vasile Pilat, ne aflăm astăzi la două zile de la anunțarea unificării cursurilor valutare, de la trecește, practic, la convertibilitatea limitată a leului. Nu intervine această măsură prea târziu?

VASILE PILAT : Fără discuție, să nu spune prea târziu, nu numai din punctul de vedere al plasării pe o linie ce urmărează logic în timp măsurile re-amăzinate de înfăptuirea reformei. Ea intervine prea târziu și în sensul că deteriorarea dramatică a stării generale a economiei naționale a făcut să nu îndepărtem mult de acele condiții economico-financiare minime necesare pentru a-și asigura rezultat.

A. C. : Dacă nu mă înșel, în „Schita de strategie” elaborată sub conducerea academicianului Tudorel Postolache, data pentru unificarea cursurilor de schimb era 1 ianuarie 1991. Tată, deja, un interval de aproape unuiaze luni care va greva, va influența greu viitorul curs al evenimentelor.

V. P. : Aveți dreptate. Importanța subliniată este poate nu atât date ca-lendoreștiice în sine, ci **condițiile** în care măsura ar putea fi adoptată — atât din punctul de vedere al stării economiei, cit și din cel al mecanismului funcționării ei. Unificarea cursurilor de schimb și respectiv convertibilitatea internă se încadrează unui **sistem de măsuri**, cărora corelată și ordine în timp a adoptării nu pot fi întâmplătoare, în funcție de situații politice conjuctoriale, și în respectul unei logici și unor criterii ce nu pot fi eludate fără pericolul unor rezultate contrare căror dorite și necesare. „Schita...” prevedea unificarea cursurilor odată cu liberalizarea prețurilor, ceea ce ar fi diminuat posibilitatea menținerii în timp a așteptărilor inflaționiste și, implicit, a transformării inflației corective generată de fiecare din aceste două măsuri, în spiritul inflaționist.

A. C. : În presă, numerosi economisti s-au pronunțat împotriva acestei măsuri considerind că nu sunt încă întrunite condiții adoptării ei. Apreciați hotărârea guvernului Stolojan ca fiind prematură, inopportună?

V. P. : Criticile exprimate în presă sunt în principiu justificate. Treccerea la un curs unic și, respectiv, la convertibilitatea internă presupune existența unui minim de condiții dintre care, într-o formulare groză, să ră întră în explicită și nuantări de detaliu, esențiale sănătății: prima — stabilizarea macroeconomică — stabilizarea relativă a prețurilor, stabilizarea și reînșăterea producției ca bază a asigurării unui potential de export cel puțin egal cu necesarul de importuri vitale; a doua — un minim de rezerve valutare pentru a putea proteja, într-o primă etapă, puterea monetară națională, du-

tere de a cărei evoluție depinde și prin care se manifestă capacitatea de evitare a unei inflații de mari proporții. Or, în momentul de față nici una din condiții nu există. Economia națională se află într-o stare de profunda criză. Producția industrială se află la un nivel cu puțin peste 60% față de 1989 — și aceasta în condiții în care procesul de reconstrucție a sistemului productiei practice încea nu de la început (și nici o întreprindere nu a dat faliment); inflația a cunoscut și cunoște o rată înaltă, deficitul balanței comerțului exterior reprezentând peste 1/3 din exporturi, iar rezervele valutare lipsesc, practic, cu deosebire: cum spunea domnul Mugurel Șărescu, visteria este goată. Într-o asemenea situație, în mod normal, nimănii nu ar îndrăznii să adopte o asemenea măsură. Pericolele pe care le implica sunt imense...

A. C. : Să, totuși, a fost adoptată.

V. P. : Da, și totuși... Nu însă de voie, ci de nevoie. Este o măsură impusă ca unică modalitate prin care se poate începe amărirea și, să sperăm, prin aceasta, evitarea unui adeverit dezastru. Căci „mostenirea” lăsată de guvernul Roman Țăru cuprinde, pe lângă cele menționate, și o situație „cumplită” — cum a caracterizat-o domnul Stolojan — în domeniul asigurării economiei naționale cu energie: de numai 24% la păcură, 15% la motorină, 10% la combustibil hidrocarbur, și 81% la carbune energetic. Pe ansamblu resurselor energetice gradul de asigurare este de numai 31%.

Costul necesarului de import de energie pentru perioada de pînă la 31 martie este, conform aproximării comunicate de primul ministru, de cca. 1,8 miliarde dolari, iar visteria este goală. Înfrângere de valută prevăzută în cadrul aranjamentelor cu FMI și Grupul celor 24 (în valoare de 2 miliarde dolari) nu au decurs conform prevederilor. Guvernatorul Băncii Naționale ne-a informat că ratele au înzis în 8-7 luni... desă reformată și desfășurată în ritmuri stabilite cu FMI. Speranțele oferite la Bangkok... au fost aminate. Pericolul catastrofei să-ă apropiat vertiginos. Dacă nu se face rost de valută pentru procurarea de resurse energetice, pericolul căderii în cîteva săptămâni a sistemului energetic este iminent. De fapt, cum constată domnul Stolojan în ultimele cuvinte ale Raportului său în fața Parlamentului, această cădere a să incepe. Ce ar însemna aceasta? Blocarea, practic, a întregii activități economice a țării. Trebuia găsită o soluție de urgență pentru pătrâi importurilor. și a fost găsită: vinzarea obligatorie către Banca Națională a depozitelor valutare definite de către agentii economici, acțiune ce se realizează prin unificarea ratelor de schimb valutar și treccerea la

convertibilitatea internă. Pe acestă cale statul va putea să utilizeze cca. 500 milioane dolari pentru importul de resurse energetice.

A. C. : Ceea ce însă nu rezolvă problema...

V. P. : Sigur, nu o rezolvă, nici cantitativ, nici calitativ, dar oferă posibilitatea unui respiro pentru a evita un dezastru.

Deci, în pofta faptului că sunt corecte toate observațiile critice ale celor care invocă consecințele grave posibile ale acestei măsuri — ca urmare a faptului că nu este întrunită nici una din condițiile pe care adoptarea ei le reciama —, hotărârea guvernului Stolojan este binevenită. Oportunitatea ei nu poate fi contestată.

A. C. : Cu alte cuvinte, pentru evitarea unui rău mare, au fost acceptate pericolele adoptării unei măsuri în condiții total nefavorabile.

V. P. : Exact.

A. C. : Să care ar fi aceste pericole?

V. P. : Ar trebui mai întâi să facem o precizare: ne referim la pericolele în plan economic. Sub acest aspect, pericolul cel mai important, adică răul cu gradul cel mai înalt de probabilitate a se manifesta este cel al unei inflații galopante, mai exact, al unei spirale inflationiste desfășurate în ritm alert. Punctul de plecare — diferență de 1 la 3 între cursul oficial de pînă la 11 noiembrie (60 lei/dolar SUA) la care se calcula în costurile de producție circa 80%, din importuri, și cursul nou inițiat de 180 lei pentru 1 dolar SUA. Aceasta va determina și creștere medie a prețurilor de peste 100%, iar pentru unele grupe de produse — cele cu o pondere mare a importurilor cu prețuri aliniate la prețurile mondiale — de 200-300%. Am spus „punctul de plecare”, deoarece, cum atât reiau, cred, cursul de 180 lei pentru 1 dolar nu este fix. El este flotant, variază în funcție de cerere și ofertă de valută. Or, avind în vedere că cererea de valută poate fi mai mare decât oferta — fapt reflectat pînă în prezent de marele deficit al balanței comerțului exterior — cursul în lei al dolarului va crește. Această tendință este, practic, inevitabilă.

Intrucât sistemul nostru bancar nu dispune de rezervele valutare necesare pentru a putea menține cursul prin creșterea ofertei de valută pînă la nivelul cererii. Să nu uităm că țările vecine, cind au trecurt la convertibilitatea internă și au asigurat rezerve valutare de susținere între 2,5 și 4,5 miliarde dolari. Si tot nu au putut evita deprecierea monedei naționale în raport cu „valutele forte”. Noi nu avem nimic, poate numai cei circa 300 de milioane de dolari promisi de FMI.

A. C. : Dar reducerea cursului de schimb al leului stimulează exportul, iar intrările de valută din export, mărind

oferta valutară, pot determina menirea cursului leului, sau măcar mai multă lui reducere.

V. P. : Foarte exact. Dar manifestarea acestui proces depinde de structura producției naționale de export. Deocamdată, producției noastre de export li este caracteristică o pondere ridicată a importurilor de import. Intrucât treccerea la cursul unic scumpesc importurile (initial de 3 ori în cazul celor luate în calcul la 60 lei/dolar), prețurile în lei ale produselor de export vor crește corespunzător, în funcție de ponderea importurilor de import (sau cu prețuri interne atinute la prețurile internaționale). Această fapt va afecta, în sensul reducerii, cursul de revenire al leului. Drepă urmă, o serie de produse care pînă acum au fost rentabile la export vor deveni nerentabile. Abia unificarea ratei de schimb ne va evidenția cu claritate gradul de rentabilitate la export al fiecărui produs. Este evident însă că favorizează la export vor fi produsele care contin într-o proporție mică importuri ale căror prețuri interne sunt aliniate la prețurile internaționale, adică cele care contin multă muncă și inteligență națională, precum și materii prime locale (în primul rînd industria usoră, alimentară și artizanală). Cu alte cuvinte, date fiind ponderea mare a produselor de export dependente de import și ponderea mică a produselor de înaltă tehnicitate, calitate, competitive, este foarte posibil ca dorita și sperata creștere a exporturilor să nu se realizeze la proporții reclamate de nevoile de import.

In condiții unicătății cursului de schimb și convertibilității interne, singura cale de evitare a reducerii cursului leului este creșterea producției de export pentru asigurarea echilibrului balanței comerțului exterior în condiții reduserii (relative și chiar absolute) a importului pînă la nivelul la care nu devine un factor de blocare a creșterii exporturilor sau, mai rău, de diminuare a acestora. În caz contrar, ca urmare a reducerii cursului leului în beneficiul dolarului, prețurile interne vor crește. Mărimea acestă creșteri depinde de gradul de reducere a cursului leului, care este însă condiționat nu numai de dimensiunile ofertei de valută (determinate fundamental de volumul exporturilor), ci și de cuantumul valoare (în lei) al cererii.

A. C. : Desigur, dinamica cursului de schimb este unul din factorii dinamicii prețurilor interne, dar pericolul unei spirale inflaționiste vine din sfera relațiilor sociale, a comportamentului salariașilor.

V. P. : Da, este, într-adevăr, principala problemă a etapei pe care o parcurgem.

(Va urma)

CULTURA

TEATRUL și SCENA sau PORTTABACUL CU MUZICĂ

Pentru cel care încearcă evaluarea a ceea ce s-a întâmplat în teatrul nostru în ultimul an și jumătate, operațiunea este destul de risipită. Nu sunt teniat să vorbesc despre „teatrul nostru” ca și cum ar fi să privește o entitate etanșă, guvernată de un spirit monadic. Ca despre un „obiect” pe care îl privim și despre care ne dăm cu părere. Evoluția fenomenului teatral în ansamblu și practica scenei nu pot fi considerate identice. Fie și pentru un simplu motiv: anul 1990 proleferează alte tipuri de contexte culturale, iar publicul pare să caute alte motivații, slături de cele mai vechi, pentru a participa la aciul teatral.

Se știe că schimbarea de destin, în istorie în general, provoacă mișcări contradictorii. Din perspectiva teatrului, care înainte de '89 a însemnat, dincolo de presunția politică și ideologică generind sistemul dublei cenzură (a textului dar și a spectacolului), un mod public de priză la o realitate expusă atât prin spectacolul teatral, periodada despre care vorbim este una a conflictului. Existenza unui singur circuit al vieții teatrale, reprezentat de rețeaia instituțiilor teatrale profesioniste subvenționate, a determinat un tip de mentalitate încercat de cenzură și lipsă, sau blocare, informației specializate. Din această cauză reprezentarea clasicelor pe scenă (în special Shakespeare, Caragiale, Cehov) a însemnat atât un mod de atitudine culturală față de un unic context, al ideologică totalitară, dar și un refugiu deghizând sfidarea sistemului sau disperarea în fața unui fără de sfîrșit coșmar al vieții cotidiene.

Pentru că genius loci a fost unul esențialmente malefic, chiar dacă monstru din labirinti a fost ucis, forma mentală generată de construcția labirintului totalitar în România supraviețuiește încă după 1989. Orientările în teatru s-au manifestat sporadic anul trecut. Ideea primă a fost aceea de recuperare, nu numai în teatru, ci și în literatură, remarcabilă prin revenirea în țară a unor importanți regizori români — Andrei Serban, Lucian Clureșcu, Vlad Mugur, Iulian Vișă sau, pentru a lăua cîteva spectacole, Liviu Ciulei, Alexandru Colpacliu, Radu Dinulescu, Adrian Lupu. În special acțiunea directorială și regizorală a lui Andrei Serban a dominat lumea teatrului românesc focalizând atât comentariul artistic dar și pe cel socio-politic. Faptul că această acțiune a produs atât de rapid, de eclatant și că a avut și are un eșec internațional și național foarte mare arată că testul „Serban” a fost relevant pentru concepția actualui artistic în contextul letargiei primejdioase care se instalase pe scena românească.

Despre O trilogie antică, spectacolul lui Andrei Serban, de la Naționalul bucurăștean, s-au spus lucruri de la cele mai interesante pînă la abiecții. S-au delimitat orientările ideologice cu tentă politică, de calibru, de pildă, ale unui naționalism de spătă caragialeșca. „Testul” a permis, însă, și observarea unor incertitudini majore privind revenirea unui spirit nou pe scena ro-

mânească. De la organizarea, de la structurile existente înainte de '89 în teatre profesioniste, pînă la opiniunile repertoriale, s-a putut observa că, după cenzură, libertatea de expresie tatonează un teren, o realitate agitată, ea înșă încă în curs de structurare. După ideea de recuperare, o altă la fel de manifestă a fost și este aceea de tenire a ceea ce fusese înainte interzis: autori, piese, limbaj, nuditate etc. Faptul că această tentare a stat sub semnul mai degrabă al exhibitionismului decît al artisticului nu a fost fără urmări. O furie de a cataloga, admonesta și de a da note — dominantă în general în societate — a agitat și mai mult un context cultural incert.

Acestora li se mai poate adăuga și neîncrederea, explicabilă, în piesa dramaturgului român. Și anum scena teatrală nu dă votul de încredere dramaturgicii românești. E o constatare survenită rapid: după intoxicația en literatură proastă, pe toate canalele (scenă, radio, TV), mai nimănii azi nu pare dispusi să procedeze la o reevaluare, necesară, a ceea ce s-a scris înainte. Apariția unor noi dramaturgi alegorici și fericiți constituie în anii după criterii care, la rîndul lor, ar putea fi revăzute.

Există foarte puține încercări de a evita loteria Ipistatului din Dăle carnavalului. Acolo, cum bine se știe, cîndigul — portabacul cu muzică — era invariabil adjudecat de omul Puterii. Pampon și Crăcănei „cotizează” fără elipire la loteria Ipistatului și astfel totul se termină „cu bine” chiar dacă fără continuu. Evitarea loteriei Ipistatului înseamnă să acceptă că te poți manifesta liber. Că poți — și trebuie să te să încerci — să cauți, verbind acum de teatru, un alt mod de a primi o realitate în schimbare. Dar și o reconsiderare a relației între Teatru și Societate. Or, toate aceste încururi sunt într-o mare dependență față de un context social-politic în care Statul nu și-a definit încă atitudinea față de Cultura, față de Teatru, în mod special. Spectrul rentabilității actualui de cultură blințuite mintile tehnocraților care, cum se știe, au alocat pentru cultura românească un procent indecent al bugetului.

Unei încurii a teatrului în ansamblu — de la management la actul artistic — scena nu a reușit decît uneori să-i ofere semne ale încercărilor de a expune intenții programalice. Situația devine paradoxală și din cauza succesiilor teatrelor Bulandra, Național din București, Comedie sau Național din Craiova. Ofertele de colaborare, de schimb cultural devin tot mai numeroase, iar imperfecțiunile structurale ale administrației și organizărilor teatrale de la noi, nemalvorbind de precaritatea înzestrărilor tehnice, zîmbesc tot mai... populist! Așa cum înainte teatru era pentru noi și loc de insurență publică, și posibil că ei să devină un ferment important pentru cristalizarea conștiinței civice, dar și pentru derinhibarea față de loteria Ipistatului.

Mi se pare tot mai important ca scena românească să-și asume riscul luptei cu inertă.

MARIAN POPESCU

expozitie de carte

L'HERNE și CONSTANTIN TACOU

Mașini și mai întîi ce înseamnă l'Herne?

Alegerea acestor denumiri se bazează pe un joc intelectual, operind cu magia cuvintelor. Principala trămie este spre Hidra și Lerna. Ușor modificată, acesta a devenit l'Herne, nume a căruia rezonanță trezesc, în același timp, amintirea lui Herne vinătorul și a arborelui său vrăjit din piesa lui Shakespeare. Nevezetele vesele din Windsor. Rezultatul acestor suprapunerii sonore și simbolice este un cuvînt esoteric. Într-regime inventat, o pură inventie verbală. Un cuvînt lipsit de un înțeles precis, bine determinat, căruia aluziile librete și conferă totușu un sens difuz, pierdut în mister. Un cuvînt care prin înselătoare rezonanțe fonice să impresioneze și să cunoască, să aducă înțeles, la îndemna cîciu, dar numai penitru a se vădi, în fact, cu atît mai impenetrabil. O tură care se aducește pe măsură ce pară a se dezvalui. Un cuvînt care, ca orice mister înțigă, atrage, subjugă. Să care prezidează misterios însăși naștere volumelor publicate la această editură.

Ce loc ocupă cartea românească în cadrul ansamblului productiei dumneavoastră de carte?

PNM acum aparțin sporadice. Cartea românească și-ar putea găsi cu adevărat un loc precis în editura mea doar în cazul unei colaborări directe între l'Herne și o casă de editură din România. În acest caz, să ar putea dezvolta unele colecții care să publice simultan în România și Franță anumiți scriitori români și francezi. Această proiect de colaborare cu o editură românească a avut un început promițător, dar cu timpul a devenit tot mai ipotetic. Confruntație cu tot felul de dificultăți, și uneori cu o concurență nelocală, editurile importante din România dău semne de asfixie. Pare că saltem la un patetic cîntec de lebedă și editurii românești.

Stiu că ați primit numeroase premii pentru prezentarea grafică excepțională a volumelor editate la l'Herne. Ce înseamnă pentru dumneavoastră „cartea frumoasă”?

Am descoperit frumusețea cărților la vîrstă de 15-16 ani, cînd am tinut prima dată în mină memorialele lui Vasile Părvan și alte cărți apărute la „Cultura Națională”. Cărți superbe, rod al colaborării dintre doi giganti ai României interbelice: marele savant Vasile Părvan și bancherul Aristide Blank, la rîndul său un cu total remarcabil om de cultură... Despre eleganțele colecții, cu roșu și verde ale lui Sandu Rosetti, de la Fundația Regale am amintit deja. Astăzi incit, cînd am sosit la Apus, imaginația mea, înțără încă, pură dejea podobă acestor frumuseți.

Paris, iulie-septembrie 1991

(fragment din interviul luat lui CONSTANTIN TACOU de către MARIANA VARTIC preluat din APOSTROF, anul II, nr. 9, 1991)

A INCEPUT FESTIVALUL NAȚIONAL DE TEATRU — EDIȚIA A II-A

Joi 8 noiembrie, ora 10, la sediul UNITER, devenit neîncăpător datorită prezenței ziaristilor, a avut loc „prologul” Festivalului Național de Teatru, ediția a II-a (12-21 noiembrie 1991). Comitetul director al festivalului, sponsorul (Ministerul Culturii, Inspectoratul pentru Cultură al Municipiului București precum și Uniunea Teatrală din România) au făcut cîteva precizări generale privind desfășurarea acestuia. Juriul, al cărui președinte este d-l Marin Sorescu, s-a străduit să fie impărțit. Intrarea teatrelor în concurs s-a făcut pe baza unei preselecții directe (vizionarea spectacolelor de către membri ai juriului) sau — în cazul teatrelor din provincie — pe baza aprecierilor eroșnărilor locale.

Totușu, organizatorilor le-au scăpat cîteva aspecte. Din Chișinău va participa numai Teatrul „Eugen Ionescu”. Oare nu ar trebui ca, în cînd regulamentul ce trebuie respectat de toată lumea, să avem anul acesta o prezentă mai largă a teatrelor de dincolo de Prui? Remarcăm, de asemenea, participarea slabă a teatrelor în limbi minorităților.

Organizatorii au precizat că vor fi prezente și personalități de marcă ale lumii teatrale europene. Invitații au fost trimisi însă prea tîrziu. Calendarul fiind stabilit cu mult timp înainte, prezenta acestora la festival rămîne sub semnul întrebării.

Studentii de la Academile de Arta Dramatică (de stat și particulare) vor beneficia de intrare gratuită. Cei alții studenți, elevii vor suferi, ca noi toți, rigorile unor noi „indexără”.

Să totușu, un festival teatral rămîne un eveniment.

ILEANA DIACONESCU

FUNDAȚIA SOROS PENTRU O SOCIETATE DESCHISĂ îMPREUNĂ CU CAMBRIDGE OVERSEAS TRUST în Științe Sociale și Umaniste

4. curriculum-vitae în limba engleză (cu adresa și numărul de telefon);
 5. o scrisoare de recomandare (confidențială) de la cadre universitare sau personajă din domeniul candidatului (în limba engleză sau cu traducere inclusă);
 6. un rezumat al lucrărilor elaborate pînă acum (maximum 400-500 cuvînte);
 7. lista lucrărilor publicate (dacă este cazul) și 2-3 extrase;
 8. un certificat de atestare a cunoștințelor de limba engleză.
- Candidații care nu prezintă dosarul complet nu pot intra în selecție.
 - Candidații săn rugăți să specifică pe plic numele programului.
 - Data limită de primire a cererilor este 10 decembrie 1991.

Informații și formularele de înscriere pot fi obținute prin poștă sau personal de la filialele Fundației Soros din:

BUCUREȘTI : Calea Victoriei 133, CP 22-196, 71102 București, tel.: 50 63 25.

IASI : Bd. Copou 19, 6600 Iasi, tel. 981/46363, 45610

CLUJ : Str. Galaxiei 1 A, 3400 Cluj, tel: 951/17110

TIMIȘOARA : Piața Operei 2, et. 3, tel: 961/36194.

MAGDA CÂRNECI

REFLECTII ASUPRA REVOLUȚIEI ÎN EUROPA

Autorul cărții deza tezute, *Réflexions sur la révolution en Europe 1989-1990* (Seuil, 1991), Ralf Dahrendorf, este profesor la prestigiosul High School of Economy din Londra și un cap teoretic cunoscut în lumea legislatorilor economici și a creatorilor de modele și scenarii de reformă economică. Cartea nu îi oferă însă nici un model ideal și nici un scenariu futurologic „bun pentru Europa de Est”, ci e o reflectie subiectivă și argumentată asupra complicității problematice post-revoluționale a fostelor țări europene comuniste. Scrisă sub forma unei epistole trimisă unui prezentativ intelectual polonez prieten, carte oferă o vizionare globală și în același timp participativă asupra unor seri de întrebări și neliniști comune între intelectualilor și ne-intelectualilor din acenătă parțialitate de lume.

După Ralf Dahrendorf, între multiplele cauze care au dus la revoluțiile din 1989, trei ar fi capitale. Înță, pe restul lui Gorbaciov, ca element favorizant imediat. Apoi, finalul inexorabil al comunismului, care, ca regim economic și social, nu a funcționat viabil niciodată. Cele două forme tipice ale comunismului, stalinismul și brejnevismul — atât spus: totalitarismul și autoritarismul sau terorismul și birocratismul —, nu pot doar decât la deteriorarea irevocabilă a sistemului social, care nu poate fi prelungit artificial decât pînă la o anumită limită. În acest sens, să se pună spune, în replică la celebra formulă după care „socialismul succede inevitabil capitalismului”, că, dimpotrivă, sistemul de plată liberă succede inevitabil „parantezelor comuniste”. Iar ceea ce se întâmplă acum nu este o „revoluție” la capitalism, ci e o „evoluție” din socialism. Iar, în al treilea rînd, ar veni creșterea importanței Europei pe plan internațional: anii '80 au constituit un deceniu înfloritor pentru Occident, cind „europemelancolia” și „europessimismul” de după război au fost înlocuite de ideile unei Europe unite și de realitatea Comunității Europene, a Consiliului European, ca și de speranța unei apropiații mai profunde (în 1992) a monedelor, granitelor, Europei occidentale a devenit o atracție pentru Est, un model de bunăstare, de succes economic și social, care a contribuit și el, insinuant și hotărât, la gotirea de credibilitate a unui regim care nu mai era convins el însuși de propria filosofie ideologică.

Toate acestea, greșite pe evoluțile asemănătoare ale țărilor comuniste, au dus la revoluțiile asemănătoare din 1989. Revoluții naștere, de structură și de mentalitate — „revoluții”, cum le numește Timothy Garton Ash — cu excepția României. Acei, combinația cibăișă de autoctrină și biocratism, atât spus „stalinism” și „brejnevism” prin paralizarea aproape totală a societății, a făcut cu neputință o altă țesă decât explozia socială.

Ce a adus Revoluția Europeană din 1989? După François Furet, cunoștințul istoric al Revoluției Franceze, enunță a adus nici o idee nouă. Ci a redescoperit idei vechi: ideea de „democrație”, noțiunile de „cetățean” și de „civism”, de „societate civilă” etc. Ca prima-o minune, aceste nașjuni n-au fost total degradate sub „vechiul regim” (ca să folosim formula lui Tocqueville pentru societatea franceză de dinainte de 1789). În cazul acesta, să spună spune împreună cu André Fontaine (directorul ziarului *Le Monde*) ca totușii anul 1989 a adus cova: a adus trei reunificări, Germania Germană, reunificarea Europei, dar mai ales reunificarea limbii și noțiunii importante. Încep să recopete același sens de o parte și de alta a vechii „cortine de fier”, dialogul între surzii de dinainte, acordând utilizări divergente unor idei astfel de importante ca „libertate” sau „drepturile omului”. Începe să fie înlocuit cu o „traducere” similară, identică, în toate țările europene. Dar puțin astfel problema, în termeni unei „cortișerie de idei”, astăzi de tipice pentru Occident și chiar de „dezbateri ideologice”. Revoluția Europeană prezintă poate o nouitate mai importantă decât pare la

prima vedere. Dacă, după Furet, pentru prima dată de 150-200 de ani, nici o vizionare de schimbare totală a societății nu a propusă în bătălie politico și intelectuală, situații pentru prima dată nu potențială de probleme reale ale istoriei și ale vietii, eliberări de „blestemul ideologilor”; pentru prima dată nu trebuie să nu mai conțină forță unui model sau unei utopii, nu trebuie să optăm exclusivist pentru un sistem politic sau altul, ci putem să incercăm — realist și pragmatic — să edificăm în apropie a aproape o societate deschisă celor mai viabile soluții.

Accesa este și teza lui Ralf Dahrendorf. Teza „societății deschise”, în sensul pe care Karl Popper îl dădește a ceea ce exprimă în celebra sa carte *The Open Society and Its Enemies*, publicată în 1945, deoarece începutul războiului. După Ralf Dahrendorf, problema centrală pentru Europa de Est este următoarea: țările ex-comuniste nu s-au debarasat de un sistem politic inclusiv ca să-și întocmă un alt „sistem”, fie el sistemul „capitalist” sau „de plată”, ei ca să creeze o societate deschisă, unde pot funcționa în principiu multiple sisteme. Ideea de „sistem” este cea care îi repugnă lui Dahrendorf, cu conotații el de ordine rigidă, coerentă, constrângătoare, de panaciu utopic. Spre deosebire de cogenii și prietenul său mai cunoscut, Friedrich von Hayek, laureat al Premiului Nobel, Dahrendorf nu crede în nici o construire sistematică, împlacabilă, după cum nu crede nici în superioritatea absolută a unui sistem. Trebuie să renumim la ideea de „sistem”, pledează Dahrendorf, și mai bine să propunem scenarii și teorii pragmatici, individualizate, de la casă la casă.

Da, e interesant, în principiu, numai să problema e altă: avem, de la Marx pînă la Hayek, destule teorii despre tracerea de la capitalism la socialism, în schimb nu avem nici o teorie despre tracerea inversă, de la socialism la capitalism, sau la altceva. Problema capitalismului European de Est rămîne pînă la urmă faptul că nimeni nu știe cum să lase cu bine din socialism, nimeni nu are un model pragmatic care să înlocuiească un model ideologic falimentar. Intelectualii au gîndit tot felul de modele și utopii pozitive sau negative, un problematice asupra „socialismului real” sau „cu față umană”, dar n-au avut prevedere să gîndescă din timp un model de legea din dăruitorul socialist făcă cum economista Richard Gindin înce din timpul războiului un plan de redresare economică pentru Germania, pe care l-a și aplicat apoi, ca ministru și prim-ministrul.

Dahrendorf nu are nici el un model de propus, pentru că e împotriva modelelor. El refuză și modelul comunismului, învinziv de Revoluția Europeană, dar refuză și modelul „social-democrației”, învingătoare în Occident, din anii '70: amestecul de democrație și planificare, de libertate economică și gestiune a ceterii, de inițiativă individuală și protecție socială, care caracterizează între altele social-democrația, i se pare că și abine la un incențuș al și înflăcătură, prin dominanța conformistă și mai degrabă conservatoare, a unei majorități clase de mijloc, multumită cu conformitate și apăță. Dahrendorf este însă și împotriva lui de „cale a trei”, „cale de mijloc”, sau „calea Europeană centrală”: adică un amestec între Est și Vest, o combinație între principiile economice occidentale și „magururile” sociale comuniste. Dahrendorf demonstrează pertinență ca ideea unei „căi mediene” — rea, pentru că e utopică și teoretică, pentru că nici principiile economice occidentale nu sunt eficiente oricum, nici „clăgiile” comunismului nu sunt reale, fiind de fapt nule; și dreptul la muncă și protecția socială, de pildă, sunt mult mai dezvoltate în țările ca Germania sau Suedia, decât în orice țară ex-comunistă, și la fel se poate spune despre oricare altă „căie” comunistă.

Clară dacă nu, cel din Est, ne-am multumit probabil și cu „selele” mai sus pomenite ale social-democrației, re-

fuzul de principiu al lui Dahrendorf are parte lui utilă; el ne atrage atenția că nu există model economic sau social perfect, ca există de fapt multe feluri de social-democrație și părtăție și practică, că e inutil să ne ascundem într-o poziție de inferioritate care să accepte paternalismul necondiționat al Occidentului, că nu trebuie să abușăm beneficiile „civilizației de consum”. Cî trebuie să utilizăm cu inteligență și potrivit situației noastre specifice, principiile unei „societăți deschise”, care să asigure în primul rînd condițiile prealabile ale libertăților de tot felul — civile, economice, politice — pe temeiul cărora vom găsi fiecare formă noastră particulară de societate.

In plan pragmatic, asemenea assertiuni nu înseamnă probabil prea mult pentru membrii unor matrice dezobisibile de dezvoltă să se organizeze altfel decât „planificat” și „centralizat”, care sunt încă acut nevoia unor modele sociale verificate de la înaltă parte mai fericioase ale lumii. Dahrendorf se multumește numai cu suportul etapei obligatorii, necesare, ale articolării iesirii din comunism și etapa constituțională, care să legificeze drepturile fundamentale (în primul rînd drepturile economice și supremătatea statului juridic, deci să instaureze cu adevarat statul de drept și o minimă stabilitate politică); și etapa a „politicii reale”, practică, care să implementeze reforma economică; și o etapă a reformelor sociale, care să dezvoltă societatea civilă. Aplicate în paralel, aceste palieri (de fapt ale perioadei de tracere) să rămână temporare și efecte sociale diferite, care pot să genereze tensiuni și explose: depinde de abilitatea echipelor politice și de gradul de obediencă sau de inteligență poporului, ca această „perioadă de tracere” să nu duce la un hanzi prelungit și, mai grav, la democratizare, România, după Dahrendorf, e predispusă la explozie: dezertarea ceaușismului anterior, căderea centrului politic atât proporții prea mari, destrucțarea societății a fost mere profundă, inclusiv nici nu grup politic nu poate obține majoritate și nu poate înmormătă coeziunea națională, pentru a opera o reformă rapidă și eficace. Recentă venirea a minorităților la București nu face decât să dea o încărcătură confirmare acestei presupozitii.

Ce se poste deci spune despre revoluțiile europene în cînd doi ani de la declanșarea lor? Că au confirmat, în general, așteptările lui Crâng Brinton despre revoluție: dină o „lună de miere” în entuziasmul colectiv, a urmat o „implicătură rapidă a cîmului politic” în partide antagonice, dar, mai ales, a urmat o divizare a oameniei. În sfîrșit, acesta, initial moderat, nu a dat tonul, instaurând o „fază a moderărilor”; olini de bune intenții și de vorbe mari și frumoase, alegători mai ales din Infodețul, îllegali, foști disidenți, puțin pregătiți o cîntă dură judecății politica moderată nu face fățu rivalizaților regionale, politice, etnice, religioase, rezultante bune pe fondul dificultăților economice. În sfîrșit, astăzi este liberă dezvoltările facțiunilor radicale, care ascundă în ele pericolul terorismului și dictaturii. Ralf Dahrendorf, e dreptate: pericolul care pînă de astăzi Europei de Est nu e atât mizeria economică cît fascismul, inclusiv în sensul lui generic, ca rezultat sovîn, monarhic, al impactului dur dintre forțele industrializării moderne și o societate nepregătită, arieată, cu o organizare internă rigid hierarhizată și autoritară. Grupuri mari de oameni săraci, dezorientați, neadaptati, rămân disponibile pentru poziții de extremă dreapta, naționaliste, reactionare, care pot pune sub semnul întrebării succesei ori cărări reforme economice și interesele deosebite de tracere. Exemplul recent al României este largă grămadă.

Cărțea lui Ralf Dahrendorf nu ne spune ceea ce nu știm și nu ne dă nici soluții. Ea formulaază cu eleganță și claritate perplexitățile și neliniști care stau în mijlocul pe buzele tuturor, respectându-si astfel condiția de episoletă deschisă, trimisă unui intelectual polonez și de tout intelectualul este în general. Fără prezumții de supereioritate, cu insistență tonul de la egal la egal și ideea dialogului inter-cultural în care fiecare parte are ce să dea, și ce să primească, în efortul de a prevedea ce va fi cîndă mai înainte un viitor european comun, mai comun acum ca niciodată, în care intelectualii au mai mult ca niciodată de împărățisori responsabilitate comună. Să e totuști reconfortant să descoperi că responsabilitatea ta nu e singură și de neînțeleș, că ea se asemăna și se adună altor responsabilități similare, că nu e cazul deci să cădem nici în păcatul orgoliului de a fi „unicii” în Europa, nici în păcatul disperării de a fi „unii” un „cas aparte”.

Paris, septembrie 1991

TINERI ABSOLVENTI ȘI PROFESORI

COLEGIUL EUROPEAN ARE NEVOIE DE DUMNEAVOASTRĂ!!!

COLEGIUL EUROPEAN va deveni brașa românească a Universității Centrale (Central European University), o instituție de mare viitor, cu baza la Praga și cu fonduri internaționale, asociată cu universitatea din Oxford, Anglia.

COLEGIUL EUROPEAN din București are ca scop să ofere cursuri generale și de specialitate în domeniile următoare: științe politice, sociologie, istorie contemporană, științe economice și management. Aceste cursuri se vor adresa atât publicului adult interesat în largirea cunoștințelor generale, cit și tinerilor administratori, manageri și cadre în vederea dezvoltării cunoștințelor în domeniile de lucru.

COLEGIUL EUROPEAN recrutează 10 profesori, absolvenți în domeniile susmenionate. Vi se cere să aveți sub 45 ani, să aveți posibilitatea de a petrece 6 luni de zile în Anglia, din februarie pînă în iulie 1992 pentru a fi pregătiți în mod specific pentru acest tip de învățămînt în cadrul aranjat de noi, și să aveți o bună cunoștință a limbii engleze. După aceste 6 luni de pregătire, veți reveni în România, unde veți prepara propriile Dvs. cursuri în românește. Începînd din octombrie 1992, veți predă aproximativ 10 ore pe săptămînă (după-amiază și seara). Salariul de bază (la cursul actual al inflației): 20.000 lei.

Cerările se pot obține deocamdată de la sediul Fundației Soros pentru o Socie-

tate Deschisă, Calea Victoriei 133, sect. 1, București, tel. 506 325. Ele trebuie să fie completează în limba engleză, și trimise împreună cu anexele (curriculum vitae, foaia matricolă) la adresa următoare: Dr V. ORTENBERG, St Hugh's College, Oxford OX2 6LE, Marea Britanie, pînă la data de 30 noiembrie 1991. Scrisorile de recomandare, numai pe foile primite în același timp cu cererea, trebuie să fie trimise direct de către persoanele care recomandă candidatul(a), în mod confidențial, la aceeași adresă și pînă la aceeași dată. Candidații aleși după prima selecție de către comisia Colegiului European la Oxford vor fi invitați la un interviu, care va avea loc la București în prima jumătate a lunii decembrie.